

Prenumeraty:
w ŁÓDZI:
ratalnie Mk. 14,40
miesięczn. „ 4,80
roznośnienie
miesięcznie.
cena pocztowa:
ratalnie Mk. 19,50
miesięczn. „ 6,50

alendarzyk:
z. 51. VIII Rajmunda.
1. IV Bł. Bronisławy.
2. IV Stefana Kr. Węg.
3. IV Szymona Słupnika.

Redakcja
w Łodzi
Al. Kościuszki 41.
TELEFON 28.

ROZWÓJ

dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Niedziela, dnia 31 sierpnia 1919 roku.

Z Warszawy i z biur ogłosz. warsz. ogłoszenia do „Rozwoju” przyjmuje wyłącznie Centralne biuro ogłoszeniowe Związku prasy prowincjonalnej — Zgoda № 1 w Warszawie.

OGŁOSZEN: Przed tekstem lub w tekście 2 markil za tekstem 65 fenigów, nekrologi 1 marka za wiersz petitowy. Drobne ogłoszenia 10 fen za wyraz. Najmniej 80 fen. Ogłoszenia zamiejscowe 10 procent drożej. Artykuły bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój” w PABJANICACH u p. Groblińskiego. Nowy Rynek, Kiosk; w ZGIERZU u p. Lacha, Kiosk.

Dla Górnego Śląska.

39 mk. 55 fen., 108 kor. 60 hal., 6 rub. 20 kop. wysłał już „Rozwój” do Sosnowca na imię posła Pospiecha na rzecz gnębionych przez prusactwo braci naszych Górno-Slązaków. Przesyłkę skutecznie Bank Warszawski oddział Łódzki (bezinteresownie).

Szkole polskiej poświęcamy numer dzisiejszy.

Witaj młodzieży!

Szkoła polska.

Jutro szkoła polska, po wywczasach letnich, czynna swą działalność. Po raz pierwszy wrzyna ona swe podwoje już w wolnej Ojczyźnie, przy rządach polskich, po raz pierwszy szkolny rozpocznie się w warunkach swoich, bez wrogiego, podejrzliwego oka narodu, bez szyszan i kontroli ze strony władz zyjaciela, dążącego do ograniczenia i zduszenia tej placówki ducha narodowego.

Dla tych, którzy pamiętają, w jakich warunkach szkoła polska powstała, jakie wyciezać musiała przeszkody, z jakimi niełymi walczyć szyszanami oraz trudnościami inia swych narodzin, dzień ten będzie jedynym najpiękniejszym w życiu... Obecnie otwiera się przed nią wielka przyszłość przed szkołą polską, zarazem czeka ją zadanie ważne oraz odpowiedzialne, choć wzniosłe i piękne: wychowanie szlachetnych, mądrych i dzielnych obywateli krajowi jeonostek tegich, przedsięwziętych, zdrowych moralnie i fizycznie, przeżyjących miłością Ojczyzny i umiejących dla niej pracować.

Szkoła polska dotychczas spełniała swe zadanie chlubnie. Otoczona ze wszystkich stron atalym bezprawiem, uciskiem i nienawiścią polską, morzem wrażeń przemocy, potrafiła ocalić i przechować najpiękniejsze tradycje polowe, a borykając się z piętrzącymi niebezpieczeństwami zagłady wytrwać na tej zagrożonej placówce narodowej i wychować olbrzymi młodzieży w duchu miłości dla kraju i poświęcenia dla jego sprawy. Zasługi, jakie szkoła polska położyła, są wprost olbrzymie. Ostatni dziesiątek lat naszej niewoli była ona ostoja ducha narodowego, jedyna kocha polskości...

Dobre szkolnictwo jest podstawą bytu narodu. Wychowywanie narodu jest też najwazniejszym współczynnikami jego przyszłości. Ona powstaje obecnie z gruzów. Potrzebuje obywateli dzielnych i tegich, którzy dziełbudowy Ojczyzny potrafiliby przeprowadzić wnie i wzorowo.

To całe brzemie zabezpieczenia Polsce

przyszłości wielkiej, godnej tradycji naszych społeczeństwa na szkolnictwie polskim. Jego zadaniem będzie przede wszystkim jednym mądrym i szlachetnymi ideałami przepojonym wychowaniem narodowym zatrzeć i wyrównać różnice dzielnicowe, jakie w psychice naszej spowodowało staletnie przeszło rozczłonkowanie Polski i niewola. Tylko jednolity system pedagogiczny i tylko konsekwentna, w duchu narodowym utrzymywana metoda wychowania młodych pokoleń może usunąć to piętno rozdwojenia, narzucone nam przez niewolę, będzie w stanie dokonać olbrzymiego dzieła spójnienia narodu.

Czuwanie nad wytworzeniem charakteru, wpojenie poczucia obowiązku, budzenie ducha inicjatywy — to wszystko są zadania szkoły polskiej, które czynią więc z niej najważniejszą, pierwszą i podstawową placówkę narodową i społeczną.

Szkoła polska dotychczas, mimo niesłychanie ciężkich warunków, z samozaparciem i obywatelskim poświęceniem stała na straży sprawy oświatowej. Obecnie, gdy otoczona jest pieczołowitą opieką ze strony rządu, gdy niema już żadnych przeszkód na drodze do rozwinięcia swych bogactw i swych wartości, szkoła polska żyje pokładane w niej nadzieje i ze swego wielkiego zadania wywiąże się z godnością, idąc za świetnymi, promiennymi tradycjami przestawnej Komisji Edukacyjnej.

Z zupełną więc ufnością i wiarą we wspólny rozkwit szkolnictwa narodowego witamy szkołę polską, po raz pierwszy od wieku już w wolnej, niepodległej Ojczyźnie otwierającej swe podwoje dla tysiącznych rzesz spragnionej oświaty młodzieży naszej.

Metodyka wykładów literatury ojczyściej.

Literatura narodu — to jego duchowy dorobek, skrzętnie w przeciągu stuleci gromadzony przez szereg wybitnych przewodników na polu umysłowego rozwoju po koleń; to ośrodek myśli i ducha, najszczytniejszych prorywów na wyżyny i nieustrudzonych wysiłków po drogach kulturalnego rozkwitu; literatura

każdego narodu to wysokostrzelny i wspaniały kwiat ducha jego, wyrastający na żyznej glebie pracowitej i twórczej myśli, czerpiący soki z niewyczerpanej krynicy Piękna. To też wdzięczne zadanie ma przed sobą nauczyciel, który do tego przewspaniałego skarbcza Psyche narodowej ma wstąpić z młodzieżą, tą nadzieją przyszłości i uczyć ją poznawać przeszłości klejnoty najcenniejsze, bo z wysiłków twórczego geniuszu narodowego stworzone. Zadanie wdzięczne, lecz odpowiedzialne i trudne zarazem.

Chcąc temu zadaniu podołać, nauczyciel musi przede wszystkim ukochać literaturę ojczyzny, wczuwać się w jej piękno, badać najtajniejsze drgnięcia tętna, którym bije wiecznie żywa twórczość duchowa narodu. Tylko wówczas potrafi on natchnąć młodzież zapałem do literatury rodzimej, tylko wówczas obudzi w niej zainteresowanie i wywoła chęć zgłębienia dzieł myśli i ducha ojczyzno. Do nauki literatury nauczyciel nie powinien więc przystępować tylko jak suchy uczonek ze skalpelem i lupą, by z zimną obojętnością dokonać sekcji — historia literatury nie powinna być dlań martwą literą, tchnącą pyłem pergaminów i stęchlizną biblioteczną — lecz gorącym i żywym źródłem myśli bijącej nieustannie, którego siłę, a istotę badając skrzętnie, znajduje się zarazem pokrzepienia własnego pragnienia duchowego.

W ten sposób pojmując naukę literatury, dalekim się będzie od suchego prowadzenia stereotypowych wykładów, mniej lub więcej opierających się na dogmatach zawartych w podręczniku, podając młodzieży do przetrawienia gotowe już i z góry przez siebie narzucone myśli oraz warunki. Mówiąc o twórczości narodowej, należy dać możliwość uczniowi współtworzenia i współpracy.

Wykłady więc należy raczej oprzeć na wzajemnej współpracy uczniów z nauczycielem, nie zabijając ich samodzielności myślowej, lecz zarazem wykazując i wyjaśniając błędne sądy, przez umiejętne dobór pytań zaprowadzając uczniów na drogę prawdziwego rozumowania.

Uwaga ucznia musi być stale w naprężeniu, wysnuwanie trudniejszych sądów powinno zatem następować drogą sokratycznego sposobu odpowiednio przygotowanych pytań, a nie przez wydawanie przez nauczyciela apodyktycznych, nie podlegających dyskusji wyroków.

Przednadczać ważniejsze utwory literatury

rodzimej należy kazać uczniom przeczytać je w domu (krótsze dałoby się nawet odczytać w klasie), a dopiero wówczas, gdy uczniowie mają już dany utwór, omawiać jego wartości duchowe i artystyczne, znaczenie myśli zawarte i t. p.

Gruntowne skreślenie tła historycznego jest niezbędne również. Uczeń, przechodząc historię literatury, musi umieć historycznie wczuć się w jej piękno, rozumieć potrzeby oraz ducha danej epoki, ówczesny stan rozwoju języka. Inaczej nigdy nie uda się nauczycielowi natchnąć ucznia ukochaniem dorobku literackiego wieków minionych, a taki Rej lub Bielski nigdy nie będą doceniani i odczuwani przez młodzież, o ile nauczyciel nie potrafi na twórczości ich nauczyć patrzeć młodzież przez pryzmat historycznego ujęcia ich działalności, o ile uczeń będzie zestawiał ich dzieła ze znanymi sobie utworami literatury współczesnej, będącej ostatnim ogniwem nieprzerwanego łańcucha rozwój twórczości narodowej.

Lecz nie wystarczy poznanie i zgłębienie wspólne dorobku literackiego naszego narodu. Oprócz tego nauka literatury musi ucznia doskonalić w znajomości języka ojczystego, rozwijając zarazem jego myśl, podnosząc uczucie patriotyzmu, szczepiąc umiłowanie przeszłości i ukochanie piękna, krzewiąc szczerne hasła i wpajając w duszę młodego polaka słuszne poczucie godności narodowej. W tym celu baczną i wielką uwagę zwrócić należy na wypracowanie piśmienne ucznia, mające go wprowadzić w władaniu tym językiem, z którego najwspanialszymi pomnikami zaznajamia się w kursie historii literatury.

Wypracowania piśmienne mają cel trojaki: 1) ćwiczyć ucznia poprawnemu we władaniu językiem polskim, 2) budzić i rozwijać jego zdolność myślenia i samodzielnego opracowywania pewnych rozumowych zagadnień, 3) kontrolować stan jego rozwoju umysłowego.

W tym celu tematy wypracowań powinny być dobierane przede wszystkim odpowiednio do poziomu umysłowego klasy. Wyszukiwanie zbyt trudnych zagadnień, nieprzystępnych dla kształtującego się dopiero umysłu, zraża młodzieńca i odbiera mu zarazem wiarę we własne siły, w ten nieodzowny czynnik ohoty pracowniczej ucznia. Wyszukiwanie scholastycznych tematów, jest w skutkach swych nieraz wprost szkodliwe. Przyzwyczajają młodzież do suchej pedanterji, zwraca uwagę na zbędne, a często w njęciu swym śmieszne nawet szczegóły, miast starać się ożywiać jego umysł, uczyć patrzeć na rzeczy głębiej i szerzej.

Przy zadawaniu wypracowań nie należy zapominać o wysoce pouczającej i pedagogicznie owocnej metodzie porównań. Charakterystyka porównawcza danych utworów, zestawienie pewnych podobieństw, wspólnych cech, wyszukiwanie różnic — to wszystko jest dostępne dla ucznia przy odpowiednim przygotowaniu pana nauczyciela materiału myślowego, a zarazem

pogłębia zrównanie i utrwała w pamięci ucznia duży zasób wiadomości faktycznych.

Przy ujmowaniu piśmiennym lektury domowej należy również unikać szematycznego zadawania streszczeń danych utworów. Rozumowe traktowanie przeczytanego materiału nauczy ucznia czytać, tej cechy, tak rzadkiej nawet u ludzi dojrzałych. W tym celu niech uczeń opracuje samodzielnie jakiś temat na tle przyswojonego sobie utworu. Naturalnie, iż tematy te należy dostosowywać do poziomu umysłowego klasy. Od takich tematów, jak np.: Tęsknota za ojczyzną w „Latarniku“ Sienkiewicza, „Bohaterskość postaci Grazyńki“, Miłość ojczyzny „Konradzie Wallenrodzie“ do tematów w rodzaju: „Lilla a Róża Weneda“, „Obraz polski pierwotny w „Starej Baśni“, Rzym chrześcijański i pogański w „Quo Vadis“ itp.

Aby zmusić ucznia do gruntownego i odpowiedzialnego traktowania swej pracy, a zarazem budzić jego myśl, kształcić spostrzegawczość i uwagę, można niektóre wypracowania kazać odczytywać na głos w klasie, wywołać dyskusję na ich tle, umiejętnie, rzecz prosta, kierując nią i nie dopuszczając do zbyt namiętnego ścierania się zdań, pomagając autorowi wyjaśnić niektóre myśli lub poglądy, zwracając uwagę klasy na pewne myśli czy wnioski błędne lub też, naodwrot, ciekawe i t. p. W ten sposób zarazem budzi się wśród młodzieży godziwą i szlachetną rywalizację, zachęca ambitniejszych i wybitniejszych do pracy i doskonalenia się.

Prowadzenie kursu historii literatury ojczystej daje zresztą nauczycielowi tak szerokie pole do owocnej działalności, iż nie sposób scharakteryzować tu ją dokładnie i szczegółowo. Podkreślić raz jeszcze jednak należy, iż wykładający powinien przede wszystkim miłować gorąco swój przedmiot oraz kochać i rozumieć młodzież, której rozwój umysłowy pieczy jego został powierzony.

Cz. Gumkowski.

KRONIKA.

— Dzisiejszy wiec.

Dziś o godz. 12-iej w południe, na placu gen. Dąbrowskiego (Targowy Rynek), odbędzie się wielki wiec, organizowany przez Komitet Pomocy dla Górnego Śląska.

— Informacje.

Wszelkich informacji w sprawie Górno-śląskiej chętnie udziela swoim współziomkom p. Paweł Kopieczny, Przędzalniana Nr. 37 w Łodzi.

— Z 8-o kl. Szkoły Zgromadzenia Kupców.

Ze względów technicznych rozpoczęcie roku szkolnego w 8 kl. Wyższej Szkole Realnej z Wydziałem Handlowym Zgromadzenia Kupców m. Łodzi, przesunięto na dzień 9 września, jak to ogłasza Dyrekcja Szkoły.

URODĘ i CZAR KOBIECY PODNOSI

tylko krem do twarzy „EROS“

Ządać w aptekach, składach aptecznych i perfumer.

OD ADMINISTRACJI.

Zawiadamiamy tych, którzy wykupili w „Rozwoju“ bilety loteryjne R. G. O. do klasy I, aby po odbiór takowych zechcieli się zgłaszać do dnia 10 września r. b., gdyż 12-go jest już ciągnięcie.

Kto się do tego czasu nie zgłosi, losy będą zbyt innym nabywcom. Pare losów posiadamy jeszcze wolnych, ktoby chciał nabyć takowe, niech się zgłosi do Administracji „Rozwoju“.

— Rozdawnictwo odzieży amerykańskiej.

Komunikują nam, iż odzież dla dzieci do lat 15 została oddana Komitetowi pomocy dzieciom do podziału. Instytucje zainteresowane powinny więc zgłaszać swój akces do wymienionego Komitetu, przytem uprasza się, aby zapotrzebowania czynione były możliwie ogólnie, gdyż ilość rozporządzalnych ubrań nie wystarczy inaczej.

Ubrania dla dorosłych zostały rozdzielone w ten sposób, z 56 proc. otrzymały związki zawodowe robotnicze bez różnicy przekonań i wyznań, z tym zastrzeżeniem, iż uwzględnia potrzeby pracowników handlowych, jeńców i rezerwistów, 1 i pół proc. Intendentura wojskowa, 20 proc. Wydział dobroczynności przy Magistracie dla osób, które otrzymują zapomogi. 11 proc. Chrześ. tow. dobrocz. i 6 proc. Żyd. tow. dob. 5 i pół pozostaje, jako rezerwa.

— Z Komitetu zagonków.

Komitet zagonków komunikuje, iż z dniem 1-go września rozpoczęto przyjmowanie należności za wypożyczone kartofle do sadzenia, licząc po 14 mk. za 120 funt Dzierżawca, który za otrzymane kartofle nie zapłaci, pozbawiony będzie prawa wykopania swoich kartofli.

— Rad. Tow. poź. oszcz.

Radogoskie Tow. pożyczkowo-oszczędnościowe od 1 września rozpoczyna zaniechaną podczas wojny działalność wydawania pożyczek, przyjmowania nowych członków oraz przyjmowanie wkładów rublowej i markowej.

— Nowe żądania kelnerów.

c) Pracujący w cukierniach Łódzkich kelnerzy wystawili nowe żądania podwyższenia ich procentów do 15% od rachunków, płatnych przez gości.

Opowiadano nam, iż obecnie kelner w jednej z pierwszorzędnych cukierni zarabiać będzie do stu marek dziennie.

Czy tego rodzaju postępowanie nie przeciągnie wreszcie struny cierpliwości klienteli, co raz więcej niemłosiernie obdzieranej bezkarnie dotychczas, przyszłość pokaże.

KRONIKA TYGODNIOWA.

W przededniu otwarcia roku szkolnego. — Witaj młodzieży. — Dzień ucznia polskiego. — Co wam da nauka. — Stosunek ucznia do nauczyciela. — Chęć i łobza wola. — Zawsze pod sztandarem miłości Ojczyzny.

Witam was kochana młodzieży polska!

Witam was po wywczasach letnich, dążących tu w mury jednego z największych miast polskich — ogniska przemysłu polskiego, które powstało z pracy robotnika polskiego, przy współudziale inżyniera i chemika polaka, a oparto się jeżeli nie na kapitale swojskim, to przynajmniej w kraju powstałym i z kraju zebranym.

Witam was młodzieży polska na progu roku szkolnego!

Ten dzień do was należy, cały kraj dziś na was patrzy, cały kraj wami żyje.

Szczęśliwi jesteście!

Patrzcie! oto Polska w oczach waszych ze snu stuletniego, z letargu budzi się i powstaje, ta Polska wielka, ta chluba wolnego człowieka, ta wychowawczyni od niepamiętnych czasów nowych pojęć etycznych o swobodzie obywatela kraju!

Jeszcze dziś słaba, jak każda świeżo wscho-

dząca roślina na wiosnę i dlatego pierwsze lato, pierwszy zbiór ziarna, kochana młodzieży, do was należy będzie!

Czy wy rozumiecie, co to znaczy?

My, starsze pokolenie, któremu Bóg wielki pozwolił jeszcze ten cud odrodzenia się Ojczyzny oglądać, myśmy siejbcy i oracze, co wśród pierwszych dni zimnych i słotnych musieliśmy skiby odwałać i ziarno w ziemię rzucać, abyście wy z niego plon zebrali, my do was wyciągamy ręce i wołamy:

Nie zmarnujcie plonu!

Nie lekka to praca was czeka; ale dlatego przyszlście tu do szkół polskich, aby swój charakter hartować, aby swego ducha urabiać, aby wołę kielznać.

I dziś wasi kierownicy będą o tyle szczęśliwsi, że nietylko na same formuły gramatyczne, lub reguły matematyczne wolno im baczyć, ale co ważniejsze, wasze serca doskonalić i dusze ku ideałom prowadzić!

Z miłością Ojczyzny, z wiarą w lepsze dni przyszłości wejdziecie do tych uczelni, aby słuchać wykładu nie w moskiewskim, ani szwabskim języku waszych ciemiężycieli, ale w języku waszych ojców, ale w języku waszych wielkich poetów i pisarzy Reja, Górnickiego, Kochanowskiego, Wacława Potockiego, Krasickiego, Mickiewicza, Słowackiego, Krasieńskiego, Konopnickiej, Sienkiewicza i wielu innych.

Czyż to nie małe szczęście!

Ale tego szczęścia zmarnować wam nie wolno! To szczęście wy musicie dalej pielęgnować i przelać na następne pokolenie, a do tego jedna jedyna jest droga: „praca“.

Wstępując do szkoły wy musicie pracować, a po jej ukończeniu jeszcze bardziej pracować, bo w szkole macie wakacje, macie wycieczki dłuższe podczas świąt Bożego Narodzenia, Wielkiejnocy, a potem to wszystko zmniejszyć się może do paru tygodni rocznie urlopu.

Ale niechże was to nie przeraża, praca jest obowiązkiem i wielkim dobrodziejstwem człowieka, a nie złem koniecznym, jak niektórzy utrzymują i dlatego nie zrażajcie się hastem złem i przewrotnym, utrzymującym, że człowiek powinien pracować tylko ośm godzin i mieć angielską sobotę, a jak niektórzy chcą, i „Blau“ poniedziałek.

Człowiek, jeżeli ma siłę zdrowie, powinien pracować tyle ile jego organizm zniesie.

Piszący te słowa do was pracuje po 16 godzin na dobę z 2 godziną przerwą i mimo to na ciężar pracy nie narzeka, chociaż już dawno pół wieku przeżył.

Próżniactwo jest matką złego i twórcą występku, uczciwa praca przynosi człowiekowi zawsze moralne zadowolenie.

Zrozumieć też, że ta praca tylko zapewnia najpierw wam samym a potem i krajowi

— Żądania robotnicze.

Onegdaj delegacja robotnicza z socjalistami u p. prezydenta A. Rzewskiego, ażeby, poważnie nie może poddać należytemu zarządowi sta, zrzekł się zajmowanego stanowiska, w przeciwnym razie robotnicy, nie czekając dowej śmierci, zabiorą się do niego energicznie.

— Ze Stow. Techników.

c) Zarząd Stowarzyszenia Techników polskich w Łodzi rozwinął wśród członków swych usilną agitację w celu rozwinięcia jaknajenergiczniejszej akcji niesienia pomocy dla cierpiącej od ucisku krzyżactwa ludności Górnego Śląska. Przyjmowane są wszelkie dary i ofiary.

i niełaskę niemieckiej soldateski. Panuje tu ograniczenie z powodu bezsilności rządu niemieckiego.

Purym na kolei Fabryczno-Łódzkiej.

Żydzi urządzili dziś wielki purym na dworze kolei Fabryczno-Łódzkiej, odchodził bowiem pociąg z towarami na Ukrainę. Pociąg składał się z 39 wagonów towarowych i jednego osobowego (!) Ozdobiono go chorągiewkami narodowymi napisami: pierwszy transport towarów polskich ranicel i t. podobne głupstwa. Szkoda, że nie brakło napisu: „po ruble

bolszewickie“, jakby ich w kraju było zamało! Tłomaczyli żydzy, że jesto handel zamienny... zobaczymy. Zeby chociaż lokomotywa z wagonami pustymi powróciła. Trzydzieści dziewięć wagonów wywieziono z kraju. Wszyscy żydzy się cieszyli, jeno nie polacy. O, Polsko! długoż ta głupota będzie cię toczyła!

Dalsze dzieje powstania na Górnym Śląsku.

20,000 uciekinierów.

Haga, 30 sierpnia. (PAT.) „Times“ donosi z Sosnowca, że przeważna część powstańców na Górnym Śląsku przebywa w lasach, walczą z niemieckim wojskiem. Około 20,000 polaków uciekło do Królestwa Polskiego.

Czyżby prawda.

Berlin, 30 sierpnia (wł.) „Berliner Tageblatt“ zamieszcza wiadomość o zakończeniu strajku generalnego na Górnym Śląsku. We wszystkich kopalniach państwowych, jakoteż w rewirze rybnickim pracę podjęto. Wojska nasze opanowały już położenie.

Z sytuacji Górnośląska.

Sosnowiec, 30 sierpnia (wł.) Wczoraj nad Sosnowcem aeroplany nieprzyjacielskie nie pokazywały się. Nie było słychać w pobliżu strzelców. Dzień przeszedł spokojnie.

Dzieci śląskie w gościnie.

(Od naszego koresp.)

Warszawa, 30 sierpnia. (PAT.) Filja komisariatu ludowego górnośląskiego w Sosnowcu zajęta jest wysyłką dzieci uchodźców; wczoraj wysłano 2 partie dzieci górnośląskich do Warszawy, dziś idą 2 partie do Kielc. Zaproszenia na przystanie dzieci, zwłaszcza ze strony ziemian, napływają w tak dużej ilości, że nie wszystkie będzie można uwzględnić i to Niemcy chcą entencie wmówić, że Śląsk i Polska to nie jedno ciało.

Komisja ententy.

Sosnowiec, 30 sierpnia. (PAT.) Skład komisji ententy na Górnym Śląsku jest następujący: 2 oficerów angielskich, 3 francuskich, 2 amerykańskich i 1 japoński.

Zestrzelony samolot.

Sosnowiec, 30-go sierpnia. (PAT.) Ubiegłej srody jeden z 3 samolotów, które dokonały ataku na nasz miasto, został zestrzelony. „Ober-schlesischer Kurier“ donosi, że aeroplan trafiony został już na terytorjum śląskim i spadł pod Mysłowicami. Załoga poniosła śmierć na miejscu. Samolot rozbił się.

Komunikat niemiecki.

Sosnowiec, 30 sierpnia (PAT.) Z Wrocławia donoszą pod datą dnia 29 bm.: Dowódca 6-go korpusu armji komunikuje: Wielkotrójne ataki band na nasze posterunki pod Małą Dąbrówką odparto. Pozatem na froncie i wewnątrz kraju spokój.

Transport galicjan.

Wiedeń, 30 sierpnia (PAT.) „Reichspost“ donosi, że namiestnictwo dolnej Austrii, powołując się na ogłoszenie namiestnictwa galicjskiego, wezwało wszystkich uchodźców z Galicji, aby do 30 września wrócili do swych siedzisk. Wychodźcy w Wiedniu otrzymają wolną jazdę kolejową i mają się zgłaszać do urzędu dla spraw uchodźców i jeńców wojennych. Od połowy września zaczną kursować pociągi ewakuacyjne dla transportu mebli.

Ci znają dobrze socjalistów.

(Od wł. korespondenta.)

Kraków, 30 sierpnia. Teraz dopiero dochodzą do nas bliższe szczegóły z kongresu socjalistów w Szwajcarii. Ciekawa rzecz, jak ta wolnomyślna szwajcarka zna dobrze wartość działań socjalistycznych i krótko z nimi postępuje. Rząd szwajcarski odmówił spółce p. Moraczewskiemu i Libermanowi wstępu na terytorjum szwajcarskie, a tem samem uniemożliwił wzięcie udziału w konferencji międzynarodowej, która się odbyła w sierpniu w Lucernie.

Pościg za wrogiem.

Warszawa, 30 sierpnia. (PAT.) Komunikat generalnego wojsk polskich. Front litewsko-białoruski: Na odcinku północnym wycofują bolszewicy pospiesznie swoje wojska w kierunku północno-wschodnim. Wyściganie naszej strony wywiady celem nawiązania łączności z nieprzyjacielem witane były entuzjastycznie.

nie przez tamtejszą ludność. Na froncie ożywiona działalność wywiadowcza. Front wołyński i galicyjski: Kawalerja nasza obsadziła stację Olewsk nad Ugorczą. Nad Zbruczem spokój. W zastępstwie szefa sztabu generalnego Haller, pułk.

Dobór ministrów trwa dalej.

Jakie kandydatury są wysuwane.

(Od własn. koresp.)

Warszawa, 30 sierpnia. Sprawa rekonstrukcji gabinetu stała się znowu aktualną w politycznych sferach warszawskich, z racji zgłoszenia misji przez czerwonego, lecz niedożądnego ministra oświaty, Supińskiego oraz wysuwanych kandydatur na ministra pracy i opieki społecznej. Na stanowisko ministra sprawiedliwości niektórzy wymieniają mec. Sobolewskiego, na stanowisko ministra Pracy i Opieki społecznej Twardo, który był dotąd komisarzem z ra-

mienia min. spraw wewnętrznych dla sprawy szkół zawodowych przy warszawskim magistracie. Jako ministra rolnictwa wymieniają p. Dyłlonga. Obok tych wysuwa się w poważnych kołach politycznych inną koncepcję. Według niej min. spraw wewnętrznych Wojciechowski miałby zająć stanowisko min. Pracy i opieki społecznej, a zaś ministrem spraw wewnętrznych zostałby Skulski, b. prezydent Łodzi.

Rabusie.

Berlin, 30 sierpnia. (PAT.) O zajściach w Miwie, gdzie żelazna dywizja niemiecka odmówiła posłuszeństwa, donoszą: Po powrocie generała Goltza urządzili żołnierze niemieccy w dniu 28 sierpnia, do których przyłączyli się żołnierze wojsko-niemieccy oddziałów Kellersa, zbrojny rewolt z pochodniami po mieście. O godzinie

2 w nocy napadły te wojska na oddziały łotewskie, które nie stawiały żadnego oporu, rozbroiły je i zabrały materiały wojenne, mundury, obuwie i pieniądze. Dokonawszy tego, wojska niemieckie rozsadzili dynamitem kasę z pieniędzmi i zniszczyli granatem mieszkanie komendanta łotewskiego oraz koszary 2-ej kompanji łotewskiej. Jest wielu zabitych i rannych. Ludność łotewska została wydana w zupełności na łaskę

szemu niezależność i bogactwo, a praca ta biera tem większego znaczenia, jeżeli ją poprze obfity rozum i fachowe wykształcenie.

Nauka, to potęga.

Co widzicie przed sobą tylko doskonałego za pięknie utworzoną naturą, to wszystko nik nauki, wynik urobionego rozumu ludzkiego. Para, elektryczność, promienie Rengena, odbicie powietrza, ujarzmienie wód,—wszystkie dokonał człowiek—wsparty nauką i doświadczeniem.

Wielkie postępy chemiji, dzieła fizyki—wszystko to rezultaty długich i sumiennych studjów.

Nauka więc otwiera wam wrota do największych tajemnic natury i dlatego tę naukę kochać winniście całą duszą i z pietyzmem się oddawać, a dla tych, którzy przed wami wierają te księgi bogate w prawdę i doświadczenie, powinniście żywić dozągoną wdzięczność.

Nauczyciel to postać najbardziej dodatnia w życiu narodów, pełna poświęcenia, niezrównanie ideowo silna.

Zapewne, że nauczyciel jest tylko człowiekiem. Rekrutuje się on z tego, co i w społeczeństwie i pomimo wpływów nauki, niezawsze udało mu się unicestwić te wady, które tkwią w całym narodzie a tem samem tkwią w nim, jak zarazek gruźlicy, który pozwoli

się przytłumić, ale wykorzenień da za ledwie zrzadka.

Przytem praca nauczyciela jest mozolniejszą i wymagającą większego napięcia, niż w wielu innych zawodach, ztąd często organizm ludzki podlega rozstrojowi, czyli zdenerwowaniu, które nietylko od szkoły zawisło, boć on ma i poza szkolne swoje obowiązki i troski. To też i na to uczeń winien zwracać uwagę i nie zwiększać przykrości swemu wychowawcy przez nieodpowiednie się zachowanie w szkole.

Tylko wtedy, gdy uczeń zrozumie swego nauczyciela i iść zechce z nim ręką w rękę, praca szkolna pójdzie skłódniej i wyda pożądane owoce, a młodzieży ułatwi i tak naprawdę trudne chwile pracy.

Sądźmy też, że z chwilą obecną zaginie i dawny typ obcokrajowego nauczyciela denuncjatora i policjanta, a powstanie ten nasz odwieczny bakałarz, lub doktor, który budował prastarą akademję krakowską i był nauczycielem najgenjalszego człowieka na świecie Mikolaja Kopernika. W tym wielkim astronomie polskim masz, droga i kochana młodzieży polska, przykład, do czego doprowadzić cię może gorliwa chęć nauki i niezmordowana praca nad jej zdobyciem.

Ucz się więc i pracuj!

X. X.

Napreżenie polsko-czeskie.

Zatarg o Cieszyńskie zastrza się.

Protesty o nieswoje!

Wiedeń, 30 sierpnia. (PAT.) B. K. donosi z Pragi: Dziś na placu św. Wacława odbyły się 2 zgromadzenia ludowe, na których protestowano przeciw temu, aby Cieszyn był przyznany Polsce. Przyjęto rezolucję z oświadczeniem, że naród czeski nie dopuści do utraty tych obszarów. Z rezolucjami temi udały się deputacje do poselstw i do prezydenta republiki.

Godne stryczka pogrózki.

Morawska Ostrawa, 30-go sierpnia. (PAT.) Wczoraj odbyło się pierwsze posiedzenie międzynarodowej kom. węglowej. Posiedzenie przerywały zjawienie się deputacji górników i robotników czeskich pod przewodnictwem ostrawskiego burmistrza Prokesza, która zażądała wyjaśnień od przewodniczącego komisji Godjera w sprawie Śląska, o którym rozeszły się były wiadomości, że dla Czechów jest przegrana. Deputacja zagroziła generalnym strajkiem, na co pułkownik Godjer zaznaczył, że strajk taki zrobiłby w Paryżu jaknajgorsze wrażenie i zaszkodził sprawie czeskiej, a przedewszystkiem samym Czechom, gdyż 85 proc. produkcji węglowej zagłębia ostrawsko-karwińskiego idzie do Czech. Po przyjęciu deputacji Godjer musiał przemawiać do zebranego na rynku tłumy Czechów podburzonego przez mówców Prokesza, Peltza i Spaczka. Pos. Spaczek tłumaczył mowę angielską Godjera i dodał od siebie, że gdyby nawet

Śląsk Cieszyński miał przypaść Polsce, to Czechy nigdy z niego nie zrezygnują. Polacy muszą pamiętać, że Rosja będzie sprzymierzeńcem, a Czechy z Rosją zgniotą Polskę. Daleko groźniej wypadł meeting czeski w Orłowej, gdzie przeciwieństwie do Ostrawy zapadła uchwała strajku.

Czesi prowokują.

Cieszyn, 30 sierpnia. (PAT.) Sytuacja poza linią demarkacyjną zastrza się coraz bardziej. Czesi prowokują w niebezpieczny sposób. W Porębie doszło do starć między robotnikami czeskimi a polskimi. W Boguminie dokonali czesi rewizji u dyrektora Jaworskiego, inżyniera kolejowego Freudentaja i sekretarza związku kolejarzy Mroczyka. Dwu ostatnich aresztowano. W Orłowie aresztowano 100 osób. Bandy uzbrojone w kije i pałki tłuką nie tylko robotników, ale także i ich żony. Dzień w dzień zjawiają się w radzie narodowej w Cieszynie liczne deputacje z prośbą o pomoc. Do pracy w zagłębiu orłowsko-dąbrowskim przybyło dziś 80—90 górników. Nie dopuszczono ich do szybów. W Karwinie praca normalna.

Zjazd górników odłożony.

Cieszyn, 30 sierpnia (PAT.) Zjazd górników polskich, który miał się odbyć w Cieszynie w d. 7—9 września z powodu wypadków politycznych został odłożony na 21—23 września. Odbędzie się również w Cieszynie.

Kopalnie w Jaworznie przechodzą w ręce polskie.

Konsorcjum finansowe polskie wykupuje je od Niemców i Żydów za 73 i pół miliona koron.

(Od wł. korespondenta.)

Kraków, 31 sierpnia. Dokonana tu została olbrzymia transakcja finansowa, o doniosłym znaczeniu przemysłowym i handlowym dla Polski.

Gminy m. Krakowa i Lwowa oraz grupa banków małopolskich z Bankiem krajowym oraz Bankiem przemysłowym na czele, utworzyły konsorcjum, które wykupiło z rąk Niemców i Żydów potężne, kolosalne kopalnie węgla w Jaworznie, w zagłębiu krakowskim. Kopalnie te były własnością Niemców, barona węglowego Springera i Gutmanów,

Cena za owe kopalnie wynosi 73 i pół miliona koron, które już zostały sprzedającym wy-

placone. Kontrakt został podpisany 19 sierpnia r. b. Z ramienia konsorcjum polskiego występował p. Steczkowski (b. premier) i dr. Bennis.

Sprawa ta posiada wielkie znaczenie dla kraju. Jest to ostatnia kopalnia obca, która w Małopolsce pozostała i obecnie przeszła w ręce polskie. Pozatem nowonabywający budują tam olbrzymią elektrownię, która prądem swoim oświetlać i poruszać będzie zakłady przemysłowe Krakowa i okolic. Natychmiast mają się rozpocząć prace inwestycyjne nad budową owej elektrowni.

Briand widzi niebezpieczeństwo niemieckie.

(Od własnego korespondenta.)

Wiedeń, 30 sierpnia. Z Paryża donoszą, że b. prezes min. Briand, uważany za następcę prezesa Clemenceau wygłosił w St. Etienne wielką mowę polityczną o położeniu międzynarodowym.

Mówca wskazał, że Niemcy lotem błyskawicy zreorganizowały się zarówno pod względem finansowym (program Erzbergera) jak i pod względem wojskowym (akcja Noskego) i są dzi-

siaj bez porównania silniejsze i groźniejsze, niż to było można przypuścić.

Wobec tego faktu obowiązkiem zachodniej koalicji, a przedewszystkiem Francji, jest zachowanie jaknajwiększej ostrożności, zaczem. mówca przestrzega przed uczynieniem jakiegokolwiek kroku, któryby odtrącał te narody, jakie mogą i pragną z koalicją współdziałać.

Posel polski w Brukseli.

Bruksela, 30 sierpnia (PAT.) Minister pełnomocny państwa polskiego, Władysław Sobański, przyjęty został dziś wraz z członkami poselstwa na uroczystym posłuchaniu u pary królewskiej belgijskiej i wręczył swoje listy uwierzytelniające.

Testament Hupki.

Kraków, 30 sierpnia. (PAT.) „Głos narodu“ donosi, że zmarły przed kilku tygodniami dr. Stanisław Hupka zapisał pół miliona koron towarzystwu popierania nauki polskiej z siedzibą we Lwowie do rąk prezesa towarzystwa prof. Balcera.

Denikin w Odesie.

Londyn, 30 sierpnia (PAT.) Urzędownie potwierdzają, że Odesę zajęły wojska Denikina.

Kłeska bolszewików.

Paryż, 30 sierpnia. (PAT.) „Petit Parisien“ donosi o wielkiej klęsce wojsk bolszewickich nad Dniestrem, gdzie 5 pułków wojsk sowieckich zostało kompletnie rozbite.

Bolszewicy na aeroplanie.

Sosnowiec, 30 sierpnia. (PAT.) Stwierdzono, że między Wrocławiem a jednym z miast rosyjskich, znajdującym się pod rządami bolszewików, kursuje samolot olbrzymi, noszący miano „Deutsches Riesenflugzeug Brandenburg“. Może on pomieścić kilkanaście osób i zabrać ze sobą parę tysięcy listrów benzyny. Zaopatrzone jest w 5 śrób i przebywa na goozinie 110 kilometrów drogi. Unosi się na wysokość 4.000 metrów i zaopatrzone jest w stację telegraficzną iskrową. Jeżdżą nim agitatorowie bolszewicy.

Otwarcie teatru w Poznaniu.

Poznań, 30-go sierpnia. (PAT.) Dziś rano przybyli do Poznania panowie Kornel Makuszyński, Władysław Rabski i Józef Kotarbiński jako przedstawiciele poezji i krytyki i teatrów warszawskich na uroczystość otwarcia teatru Wielkiego. Pan Makuszyński wygłosi prolog inauguracyjny. Pan Artur Siliwiński reprezentować będzie miasto Warszawy na jutrzejszej uroczystości otwarcia teatru Wielkiego. Jutro po południu rannym przybędzie z Warszawy kilkadziesiąt osób ze sfer literackich i artystycznych w charakterze delegatów na uroczystość otwarcia teatru.

90 lokomotyw dla Polski.

Poznań, 30-go sierpnia. (PAT.) Przybyło z państw ententy 90 lokomotyw, z których przyznano Księstwu Poznańskiemu. Ponadto ma służyć transport najpotrzebniejszych części składanych do reperacji lokomotyw zużytych.

Co właściwie istnieje?

Berlin, 30 sierpnia. (PAT.) Prasa żydowska niemiecka powołuje się na rzekome konstatawanie udziału wojsk polskich w powstaniu w Górnym Śląsku i usiłuje wykazać, że pomiędzy Niemcami a Polską istnieje prawnie stan wojenny w przeciwieństwie do rządu niemieckiego, który twierdzi, że między Niemcami a Polską na podstawie prawa międzynarodowego istnieje pokój.

Cywilizowany narodek!

Nauen, 30 sierpnia. (PAT.) „Nord-Deutscher Herald“ zamieszcza p. t. „Znaki bestji“ notatkę zaczerpniętą z pism australskich o przymusowym tatuowaniu jeńców australskich przez Niemców. Niemcy zmuszali jeńców do tatuowania jeńców za drobne przewinienia. Wielu z nich ma wytatuowane na czole lub szyi napisy „Gott segne den Kaiser“ a bo „Gott strafe England“. Pisma niemieckie zaprzeczają tej wiadomości i usiłują dowiedzieć, że jeńcy sami dobrowolnie tatuowali się w ten sposób.

Piąta rocznica zbrodni pruskich.

Ljon, 29 sierpnia (PAT.) Celem upamiętnienia tragicznych wypadków, których widownią i ofiarą padło miasto Louvain w czasie najazdu niemieckiego w 1914 roku, kiedy to rozstrzelano 200 osób cywilnych i spalono 2.000 domów, odbył się tam we wtorek wielki pochód z udziałem wojska, władz municypalnych, senatu uniwersyteckiego, młodzieży szkolnej oraz bardzo licznych instytucji. Pochód kroczył wśród ruin. Większość domów bowiem nie została jeszcze odbudowana z powodu braku materiałów budowlanych.

W oczekiwaniu traktatu.

Wiedeń, 29 sierpnia (PAT.) „Deutschösterreichische Reichsische Staatskorrespondenz“ dowiaduje się, że główna komisja zgromadzenia narodowego będzie prawdopodobniewołana na dzień 3-30 września. Według urzędowych doniesień z St. Germain należy oczekiwać, że w najbliższych dniach będzie ostatecznie uchwalony tekst traktatu z Austrią. Renner uda się w poniedziałek względnie natychmiast po ukończeniu druku tekstu traktatu z Austrią pociągiem koalicyjnym do Wiednia.

Bułgaria zrzeka się Dobruży.

Bukareszt, 30 sierpnia. (PAT.) „Telegraphische Compagnie“ donosi: Rumuńskie biuro prasowe donosi z Paryża, że Bułgaria w nocy do konferencji pokojowej zrezygnowała z Dobruży.

Zamieranie ruchu komunistów.

Wiedeń, 30 sierpnia. (PAT.) Ludność prasa tutejsza widzi w zwinięciu wiedeńskiego batalionu straży ludowej dowód, że ruch komunistyczny skazany został na wymarcie.

Bela Kuhn pod kluczem.

Wiedeń, 29 sierpnia. (PAT.) Bela Kuhn i 2-ch internowanych z nim komisarzy byłego rządu bolszewickiego na Węgrzech zostali przewiezieni z Haidmühle do Karlsteina w Winiawaldzie. Zgromadzono tam już około 40 osób.

A. + P.

Antonina z Peukerów Makowska

zmarła dnia 29 sierpnia r. b. o godz. 10 rano, przeżywszy lat 70.

Wyprowadzenie drogich nam zwłok z domu żałoby przy ulicy Nawrot № 30, na stary cmentarz katolicki nastąpi w niedzielę, dnia 31-go sierpnia r. b. o godzinie 1/2 4 po poł.

Na smutny ten obrządek zaprasza krewnych, przyjaciół i znajomych pozostała w nieutulonym żalu

RODZINA.

Nasze szkoły.

Nasze szkoły rozpoczynają nowy rok szkolny już w zupełności pod znakiem Orła Białego, o bez opiekunów.

Jakkolwiek szkolnictwo przeszło pod zarząd Łódzki już od 1 października 1917 r., le mieliśmy na karku okupantów, z którymi czyść się musieliśmy, tembardziej, że oni pilnie oglądali w sprawy szkolnictwa, i nawet prowadzili propagandę swoją, dokładając starań, ażeby pod opieką Polskiego Rządu i za jego pieniądze, przeprowadzić plany hodowania swoich josiów na Polskiej ziemi.

Obecnie jesteśmy sami, bez opiekunów, którzy nam pisali recepty; więc możemy urządzać nasze szkolnictwo stosownie do naszych potrzeb, wymagań i życzeń.

Dzięki Bogu już dzieci i młodzież nasza nie będzie dostawać dreszczy, idąc do szkoły i nie potrzebuje myśleć o zniechęceniu, bo narzuconym języku obcym, który był stawiany wyżej od języka ojczystego, a wykład którego często bywał połączony z rozmaitymi szykanami polskości.

Już dzięki Bogu przeszły do historii czasy, kiedy 7-8 letnie dzieci musiały się uczyć rozmaitych niedorzeczności, w rodzaju: „Kak zowut carja i jego rod? Nieraz aż przykro było patrzeć, jak dziecko, nie znające jeszcze nazwisk swojej najbliższej rodziny, zakawało się tytułami cara i innych osób panujących.

Nie powtarzają się już i takie rzeczy, ażeby nad naszymi dziećmi znęcano się, za to, iż nie chciały przyjmować nauki w języku obcym, lub odmawiać pacierza w tym zniechęceniu języku (Września).

Dzisiaj dzieci nasze w naszych szkołach powszechnych będą się uczyć, jak Pana Boga chwalić i jak pracować należy, ażeby być pożytecznym członkiem społeczeństwa. Nasze szkoły będą tak urządzone i kierowane, że dzieci uczące się w nich będą rozwijać swoje młodociane umysły w świadomości tego, gdzie są, co ich otacza, co winni bliźnim i Ojczyźnie; będą mieć własny sąd o rzeczach i sprawach krajowych, i również, pracując nad rozwojem umysłowym własnym i dążąc do udoskonalenia siebie samych, będą się starały wywierać wpływ dodatni na swoje otoczenie.

Słowem młodzież nasza, nie krępowana bocznymi wpływami, rozwijając się na podłożu rodzimem, będzie dążyć do tego, ażeby wyrosnąć Bogu na chwałę, rodzicom na radość i pożytek, społeczeństwu i Ojczyźnie na pożytek sławę.

Nauka w szkole naszej będzie się odbywała w ten sposób, że dzieci zaciekawione

będą same służyły pobudką nauczycielom do wykładania rzeczy potrzebnych w sposób przystępny, rozbudzający młode umysły do pracy nad poznaniem otaczającego świata, języka ojczystego, położenia własnego kraju i dziejów własnej ojczyzny.

Szkola nasza będzie uczyć pracować, myśleć i cenić pracę.

Organizacja naszych szkół początkowych teraz uległa zasadniczej zmianie. Na zasadzie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. oraz uchwały Rady miejskiej w Łodzi z dnia 30 czerwca r. b. zaprowadzony zostaje u nas „Obowiązek szkolny“, to jest że wszystkie dzieci w wieku od lat 7 do 14 obowiązane są chodzić do szkoły. Wszystkie szkoły miejskie rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 czerwca 1919 r. № 9405 zostały zamienione na szkoły siedmioklasowe, to jest, że nauka w nich dla każdego dziecka ma trwać lat siedm, a do programu stosownie rozszerzonego będą wprowadzone i języki obce.

Nauka dzieci kosztowała rodziców zawsze drogo, a dzisiaj dziecko w szkole powszechnej siedmioklasowej będzie uczyć się siedem lat bezpłatnie i po skończeniu takiej szkoły będzie umieć może więcej, niż po skończeniu czterech klas gimnazjum dawniejszego.

Widzimy z tego, że nasz Rząd Polski dąży do dania możności szerokiej masie ludności otrzymania wykształcenia; idzie teraz o to, żeby społeczeństwo te usiłowania Rządu zrozumiało i należycie wykorzystało dla siebie.

Spółeczeństwo nasze, pomimo przeszkód stawianych mu dawniej, zawsze garnęło się do oświaty, otóż obecnie, przy dzisiejszych warunkach szkolnych, może ono w zupełności zadość uczynić swemu przyrodzonemu popędowi.

S. Musiatowicz.

ZE ZGIERZA.

W dniu 18 bm. zawiązał się w Zgierzu Komitet pomocy dla dzieci w celu rozdawnictwa żywności z darów amerykańskich. Do prezydium powołano: na prezesa p. p. Jakóba Stefana Cezaka, na wice-prezesa Władysława Neslera, na skarbnika Władysława Bołowicza, na sekretarza ks. Franciszka Duczyńskiego i na członków prezydium pp. Edwarda Borsta i Pawła Kilanowicza.

Prezydium zajęło się energicznie sprawą wyszukania odpowiedniego lokalu na skład, urządzenia biura i kuchni.

Lokalu na skład udzielił p. Jul. Krusche przy fabryce Tow. Akc. Lorentz i Krusche przy ul. Wysokiej.

Biuro będzie się mieściło w gmachu Magistratu w Wydziale dobroczynności.

Postanowiono zwrócić się do Centralnego Komitetu pomocy dla dzieci przy M. Z. P. w Warszawie o bezpośrednią dostawę artykułów spożywczych do Zgierza. W tym celu wydelegowano do Warszawy p. Cezaka dla pertraktacji o wysłanie dla Zgierza pierwszego transportu na miesiąc wrzesień.

Komunikaty.

Zawiadomienie.

Niniejszym komunikujemy, że zebranie Majstrów Rzemiosła Kowalskiego odbędzie się w dniu 2 września r. b. o godzinie 3-ej po południu w domu przy ulicy Kilińskiego Nr. 117. Na zebranie powyższe delegowany został z ramienia Magistratu p. Rybicki. 1857

Szkola tańca.

W szkole tańca p. Witolda Lipińskiego nowy sezon niebawem się rozpocznie, a zapisy są przyjmowane w kancelarii szkoły przy ul. Cegielińskiej Nr. 10. W programie tegorocznym figurują przybyły wraz z amerykańkami — Fox-trot.

Teatr i sztuka.

Teatr Polski.

Na dzisiejszem popołudniowym przedstawieniu ukaże się zabawny wodewil w 5-u obrazach Szobera ilustrowany melodyjną muzyką Sonnfelda p. t. „Podróż po Warszawie“ w wykonaniu całego zespołu. Rolę Marysiki odegra po raz pierwszy nowozaangażowana artystka teatru lubelskiego p. Leszko.

Wieczór o godz. 8-ej Teatr gra piękny poemat dramatyczny w 5-u obrazach J. Słowackiego „Książka Marek“.

W próbach klasyczna komedia Fr. Zabłockiego „Fircyk w zalotach“ z p. Rdzawicz-Chlebińskim w roli tytułowej.

Ofiary.

Na powstańców śląskich.

W dalszym ciągu złożyli na braci ślązków następujące osoby i zrzeszenia:

P. P. L. Sikorski 5 m., od uczni i uczennic „Hulnówka 38 m., Aureljusz Uoyton 25 m. i 1 rb. bon. — woźni Sądu Okręgowego 215 m., T-wo Akc. Wojsławski 50 m., Rowiński 50 m., pracownicy oddziału wykończalni 109 m. 50 fen. (razem 259 m. 50 fen.) T-wo Akc. K. Scheiblera oddział gazowni 65 m., leśnicy z nadleśnictwa państwowego Uniejów 272 m., portjer Birbauma 60 m., pracownicy K. R. Ch. i M. okręgu 25 mar. 34, Teod. Pietruszka 40 m., pracownicy miejscy partji Ciesielskiego 54 m. 50 fen., pracownicy warsztatów drogowych dystansu 5-go Łódź-Kaliska 75 m., A. Spodenkiewicz 50 m., pracownicy dzielnicy 3-ej Komitetu dla bezrobotnych 57 m. 50 fen., pracownicy firmy Tarski i Cwikliński 93 m. 50 fen., p-ni Freidenberg 50 m., Kaz. Freidenberg 20 m., pracownicy fabryki Weiland i Dobrzyński 250 m., robotnicy i robotnice K. Stejnerta 53 m., właściciel fabryki K. Schroeder 17 m., pracownicy i robotnicy tej fabryki 83 m. (razem 103 mk.), robotnicy przy budowie kolei Łódź-Kutno za przekroczenie regulaminu pracy, składa k. erownik 3-ej sekcji 84 m. 25 fen., Bezimiennie 10 m. — Zamiast kwiatów na grób A. p. Marii Kalinowskiej składają Przędziectwo mk. 10., Rotenberg 50 mk.

Prosimy wszystkich, którzyby zostali pominięci w tym spisie, aby zechcieli reklamować w Administracji „Rozwoju“.

Nowe holenderskie śledzie.

Dzisiaj, w niedzielę, od godz. 8-ej—10-ej zrana i od 2-ej do 5-ej po poł. i jutro w poniedziałek, od 8-ej zrana do 7-ej wieczór bez przerwy, będą sprzedawał przy ul. Południowej 44

nowe, duże, holenderskie śledzie („Matias“).

Konsumentom sprzedaje się po 1 marce 50 fg. za sztukę; sklepikarzom i kooperatywom, po przedstawieniu patentów, po 1 marce 40 fg. Z poważaniem

J. Rakowski.

Opakowanie proszę przynieść ze sobą.

HANDLOWO-PRZEMYSŁOWE

TOWARZYSTWO WZAJEMNEGO KREDYTU W ŁODZI

Moniuszki № 10 (Pasaż Majora)

Przyjmuje wkłady na oprocentowanie

„weksle i wszelkie dokumenty do inkasa

Wydaje przekazy

1882—1

Złatwia zlecenia giełdowe

Udziela swoim członkom pożyczek na zastaw papierów %.

1-go września r. b. (w poniedziałek) o godzinie 3-ej po południu, w mieszkaniu starszego cechu Władysława Krenkowskiego, przy ulicy Chłodnej № 7, odbędzie się ZEBRANIE majstrów rzemiosła stelmarskiego. Łódź, dnia 26 sierpnia 1919 r. 1808 1 W. Krenkowski.

CZAPKI

wszelkiego rodzaju: uczniowskie, dla wojska, straży i kolejarzy, w najlepszym wykonaniu do nabycia po cenach umiarkowanych tylko **Piotrkowska 32**

u **Zec i Tenenbaum.**

1874—1

Przedsiębiorstwo Elektro-Mechaniczne

dawniej Inż. **ESMAN I ŚLEDZ**

teraz Technika-Mechanika

Sokołowskiego i S-ki

Łódź, Wólczańska 224.

Podajemy do wiadomości W. P., iż od dnia 1 września r. b. przyjmujemy czyszczenie, montowanie i reperację kotłów parowych, montowanie maszyn parowych, motorów ropowych, naftowych i benzynowych oraz wszelkie instalacje elektryczne, wodne, parowe i montowanie transmisji. Prosimy o łaskawe zlecenia. Pozostajemy z wysokim szacunkiem

1853—1—3

St. Sokołowski i S-ka.

Dom Handlowy

„PRZEMYSŁ I HANDEL”, w WARSZAWIE,

Oddział w Łodzi, ul. Benedykta № 10.

Działalność firmy rozciąga się na:

Import wszelkiego rodzaju artykułów żywnościowych i wytworów przemysłowych
Kupno na rachunek własny i komisowy.
Eksport zbywających w kraju wytworów i surowców na wywóz przeznaczonych.
Dostawa hurtowa dla instytucji Komunalnych, Kooperatyw i Sekcji Żywnościowych.

Przyjmowanie przedstawicielstw.

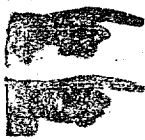
Uprasza się o dostarczanie prób i ofert. 1876 1

Pisma fachowe proszone są o nadesłanie numerów próbnych

Teatr „SCALA” Cegielniana 18.

Poniedziałek 1-go września i dni następujących

będzie się wielki turniej zapaśniczy wszechświatowych walkarzy pod kierownictwem niezwykłego szampiona świata

Stanisława Zbyszka Cyganiewicza

W części kabaretowej występują Znakomita pieśniarka **Józefa Borowska**, humorysta **Stanisław Broniecki** i wiele innych atrakcji. Kasa teatralna czynna od 11-ej do 1-ej i od 5-ej do 10-ej.

Początek o g. 8.30 w.

1881 1

Początek o g. 8.30 w.

Fabryka wyrobów ceramicznych

„CERAMIKA”

Łódź, Nowe-Kokocie

poleca swoje wyroby kamionkowe: garnki, słoje, miski i t. p. majoliki, doniczki do kwiatów zwyczajne i z polewą. Dla zakładów ogrodniczych na doniczki odpowiedni rabat.

Kupujemy stłuczone porcelany (skorupy) w większych ilościach, jakoteż gruz z cegieł szamotowych.

Skład i biuro ulica Piotrkowska Nr. 121.

4178 1

WOLNA WSZECHNICA POLSKA.

Wydział Matematyczno-Przyrodniczy: Collegium Physicum, Grupy specjalne: fizyczno-chemiczna, geologiczno-geograficzna, biologiczna i antropologiczno-etnograficzna.

Wydział Humanistyczny: Sekcje: języka polskiego, literatury polskiej, historyczna i filozoficzna. Collegium humanistyczne (2-gi kurs) oraz wolne wykłady specjalne.

Wydział Nauk Politycznych i Społecznych oraz **Kursy Administracyjne** dla urzędników i urzędniczek państwowych i komunalnych.

Wydział Pedagogiczny—Instytut Pedagogiczny, jako wyższa szkoła zawodowa w zakresie edukacji.

Wyższa Szkoła Ogrodnicza z praktyką w ogrodzie własnym.

Kursy dla techników, mechaników i elektrotechników, Kursy dla inżynierów kolejowych oraz **Kursy dla techników komunikacji lądowych i wodnych.**

Wyższe Kursy Leśne—(tylko 2-gi i 3-gi kurs).

Szkołę Dziennikarską. Przedmioty zawodowe i pomocnicze.

Studjum Psychologiczne z ćwiczeniami praktycznymi z psychologii.

Rozpoczęcie wykładów na Kursach Administracyjnych 9 września, wszystkich innych 1-go października. Programy (po 2 marki, z przesyłką 2.50 lub koron 5), informacje i zapisy w kancelarii Wolnej Wszechnicy Polskiej przy ul. Śniadeckich 8 w Warszawie. 1855 2

Wznowiona sprzedaż Skór z Garbarni TEODORA KARSZA jr. w Łodzi

Zelówki damskie od Mk. 5.— za parę
męzkie „ 15.—

oraz skóry na podeszwy, całe skóry, boki, karki i t. d. 1807 2
w Składzie Skór W. HERSTA, Łódź, ul. Sienkiewicza №4 w podwórzu

Dla pp. Cukierników i Restauratorów
piękne Drzewka Laurowe
poleca zakład Ogrodniczy L. KOŁACZKOWSKIEGO
Piotrkowska 83. 1389n0

FOTOGRAFJA „APOLLO”

Łódź, ul. Rzgowska № 2
przy Górnym Rynku

Tanie, prędkie i odpowiednie wykonanie FOTOGRAFJI: dla świadectw, matrykuł szkolnych, paszportów i t. p.

3 sztuki 3 marki. 1870—8

RESTAURACJA „POLONIA”

róg Przejazd i Kilińskiego

wydaje **OBIADY** smaczne i obfite.

Bufet zaopatrzony w trunki i doborowe zakąski.

KOLACJE podług karty.

Wieczorem od godz. 7-ej PRZYGRYWA MUZYKA.

UWAGA: Dwa oddzielne pokoje dla towarzystw.

Polecam się Szanownej Publiczności

1867 1

Stanisław Zajęczkowski.

Radogoskie Towarzystwo

Pożyczkowo-Oszczędnościowe

Zgierska № 64

podaje do wiadomości, że z dniem 1 września 1919 r. wznowiło zaniechaną podczas wojny działalność w zakresie:

- 1) wydawania swoim członkom pożyczek do wysokości 600 marek lub 600 rubli za poręczeniem, albo pod zastaw nieruchomości lub ruchomości, **jak również przyjmowanie nowych członków;**
- 2) Przyjmowania od członków i osób obcych wkładów na oszczędność tak w walucie markowej jak i rublowej. 1859 1

Słuchajcie rady starego farbiarza!

Jeżeli chcesz farbować i odzyskać prawdziwy kolor

żądać tylko **Farbę****„Łabędź”**

Firmy T-wa Farbiarskiego!

Cena 1 dużego proszku 1 mar.

Żądajcie wszędzie.

1877 1

Skład fabryczny Południowa Nr. 24

Taniej niż wszędzie

Ważne dla Pań!!

Nadszedł świeży transport zagranicznych towarów

Płótno „Silesia”
Madapolam, Zefir,
Etamina i Batysty **od mk. 5.50**

Uwaga: Francuzka „Wolna” różn. kol. na suknie

i mundurki od Mk. 16.—

Biały towar na bieliznę od mk. 6.50

i pościel

Surówka od Mk. 7.50. Płótno na wyspy i fartuchy od Mk.

12.— rozmaite towary na męskie i damskie jesienne

ubioru 1878 1

M. BRYL, Piotrkowska № 56,

w podwórzu, prawa oficyna

11-gie wejście.

Wybór różnych deseni i kolorów.

Zawiadomienie.

Niniejszym zawiadamiam, iż dla wygody Sz. moich klientów otworzyłem filię Modnych robótek ręcznych przy ul. Piotrkowskiej № 284 (przy Górnym Rynku). Jednocześnie komunikuję, iż przyjmuję do haftowania wszelkiego rodzaju kostjumy oraz powierzam towary do rysunku. Polecając się nadal łaskawym względem Sz. pań, pozostaje z poważaniem

Pierwsza Polska Tapiserska Manufaktura

Bruno Bezyk, Karola 4,

1823 2

Dziś ODEON premjera!

Najnowszy obraz wszechświatowej firmy „NORDISK”

„AVE MARIA”

Wielki nastrojowy dramat w 5 aktach, w wykonaniu artystów teatrów w Kopenhadze. W roli tytułowej znakomita

RITTA SACCHETTO

NAD PROGRAM:

Pan Konsul Wesoła farsa „NORDISK”. **Święto zwycięstwa w Wersalu** Zdjęcia z natury. 1883 I

Polskie Progimnazjum Męskie KRYGIERA

w Łodzi, ul. Zawadzka Nr. 9.

Zapisy kandydatów do klasy podwstępnej, wstępnej, I, II przyjmuje kancelaria szkoły codziennie od godz. 9—2. 1882:2

Ogłoszenie.

Łódzka Dyrekcja Poczty i Telegrafów poszukuje od 1-go października r. b. lub od 1-go stycznia 1920 roku **dwóch lokali** od 4 do 5 pokoi każdy dla filii pocztowych i 2 do 3 pokoi z kuchniami obok biur. Lokale te pożądane są w okolicach Nowego i Górnego Rynku.

Szczegółowe oferty należy składać w Dyrekcji Poczty i Telegrafów (Przejazd № 38, I piętro) w godzinach biurowych od 9-ej do 3-ej. 1854

LICEUM MUZYCZNEM

Heleny Kijeńskiej w Łodzi ul. Krótka 9, m. 8. **1863n2**

Skład nauczycielski stanowią — w klasach fortepianowych: prof. **H. MELCER** z Warszawy, **H. Kijeńska**, **Naruszkiewiczowa**, **W. Lewandowski** z Warszawy, **M. Adamska**, **P. Piotrowska** i **Z. Szepański**; w klasie skrzypcowej: prof. **Róża Indyk**; śpiewu solowego: prof. **Comté-Wilgocka** z Warszawy; przedmiotów teoretycznych: prof. **R. Chojński** z Warszawy, **M. Piotrowski** z Warszawy i **A. Hochówna**; gimnastyki rytmicznej: **A. Hochówna**.

Intendentura Okręgu Generalnego Łódzkiego

W ogłoszeniu niniejszym konkurs na dostawę loco Wojskowe Urzędu Gospodarcze w Łodzi, Łowiczu, Kaliszu i Włocławku, do loco stacja załadunku do 100 wagonów siano łakowego rasowanego w dobrym gatunku w 10 dniowym terminie od dnia zawarcia umowy. Minimalna ilość dostawy 20 wag. Oferty ostepiowane należy składać w zapieczętowanych kopertach z wymienieniem na nich, na co opiewają, w sekcji Żywnościowej Intendentury Okręgu Generalnego Łódzkiego (Zachodnia 55) do dnia 3 września r. b. o godz. 12. Oferenci powinni uprzednio złożyć w Kasie Generalnego Okr. Łódzkiego (Zachodnia 55) kaucję w wysokości 1/2 wartości oferowanego towaru. Potwierdzenie złożenia kaucji należy dołączyć do oferty. Bliższych informacji osiągnąć można w **Sekcji Żywnościowej Intendentury** J. G. Ł. 1871—1

BROWAR GUSTAWA KEILICHA

Łódź, Orła 25
Telefon 25

polca znana ze swej dobroci **Piwa** bawarskie pilzeńskie monachjskie

w antalkach, butelkach i syfonach.

1882

OGŁOSZENIE.

Posiadacze karty żywnościowej okresu 110-go, rozpoczynającego się w poniedziałek, dnia 1 września r. b, upoważnieni są do nabycia:

1 1/2	funt. pieczywa żytniego	na zasadzie kuponu № 1	
1	"	"	" 2
1	"	"	" 3
1 1/2	"	"	" 4
3/4	"	mąki żytniej za Mk. 0.38	" 5
1/3	"	ryżu za " 1.20	" 6
3/4	"	cukru żółtego za Mk. 1.54	" 7
1/2	"	fasoli łupanej za Mk. 0.60	" 8
		jednego śledzia	" 9
1	funta soli	za Mk. 0.25 na zasadzie legitymacji chlebowej.	

1866 I
Łódź, dnia 31 sierpnia 1919 r.

MAGISTRAT
Komitet Rozdziału Chleba i Mąki.

Szkoła Kroju i Szycia
Dyplomowanej Uczennicy Paryskiej Akademii Kroju
Apolonii Kopydłowskiej
Łódź, Piotrkowska 154

Nauka kroju, szycia, pasowania i modelowania za opłatą od mk. 10 miesięcznie. Uczennice otrzymują świadectwa. Zapisy codziennie od 9—4. 1868 I

Akwizytor-ka

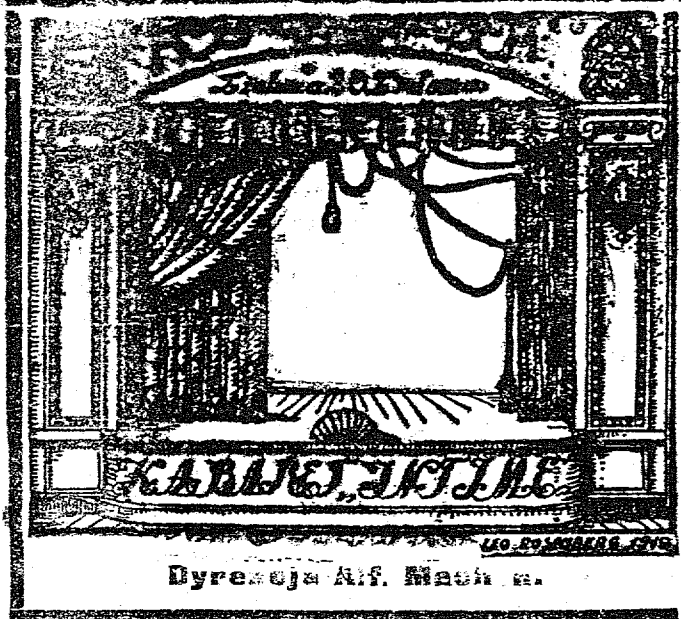
solidny, ustosunkowany do poważnego wydawnictwa **POTRZEBNY.** Hotel „Pasaż” Zawadzka 7 № 12, poniedziałek 10—11. 6666—1

„MARGOT”
64. Piotrkowska 64.

Wyprzedaż sezonowa
PO NIEBYWALE NISKICH CENACH!!!

PLASZCZE jedw.	od Mk. 290.—
Szlafroki batystowe	" " 75.—
SUKNIE jedw.	" " 275.—
" etamin.	" " 150.—
BLŹZKI batystowe	od M. 28.—
" etaminowe	od M. 35.—
HAŁKI bat. z haftem	" " 48.—
" morowe	" " 55.—
" jedw.	" " 75.—
Staniozai haft.	" " 13.—
KOSZULE damskie haftowane	" " 29.—
Pończochy w wielkim wyborze	od Mk. 8.—
WYSORTOWANE spódnice wełniane	od Mk. 95.—

1875 I

INTIME

20. ZIELONA 20.

WANDA MARKOWSKA — kuplety
 JENNY MULTON
 HEDDY ERIKSEN — tańce klasyczne
 HERMA FLEURY — piosenki angielskie
 HENIA ŁAPCZYŃSKA — tańce „Cow-boy”

Little Taté

zongler
 komik
 Tresura
 śpiew
 tańce

Śląsk

Tydzień od soboty, 31 sierpnia do piątku 5 września r. b.
 Część dochodu na

RUN SAFVETTY — tańce orientalne
 MERRY LATOSIŃSKA — typy chłopskie
 LUSIA KOWALSKA — piosenki
 NELLY DE PARIS

La Muguet

francuska subretka

1847 Początek o godz. 8 i pół w.

„GLEBA”

Spółka Ziemiańska Producentów Cykorji

RUTKOWSKI, PRUSKI, LISSOWSKI i S-ka
 w Włocławku.

Poleca, jako nadzwyczaj smaczną, zdrową
 i posiłną domieszkę do kawy, swoją

Cykorję.

759 1604n1

KAJETY Szkolne

HURTOWO i DETALICZNO
 (DLA SZKOŁ USTĘPSTWA)

MATERJAŁY PIŚMIENNE
 PAPIERY KANCELARYJNE

poleca

Polski Skład Papieru

B. JANKOWSKI

132. Piotrkowska 132

A. ANTECZAKOWSKI

KRAWIEC NOWOCZESNY

Nagrodzony Najwyższymi dyplomami Akademii
 J. P. Thorton'sa w Londynie i F. Russela w Paryżu

WYKONYWA

zamówienia z własnego materiału
 i POWIERZONEGO.

Łódź, Piotrkowska 73
 front II-gie piętro. 1837 5

Łódzka Straż Ogniowa Ochotnicza

W niedzielę, dnia 31 sierpnia r. b. o godzinie 2 po poł. urządziła
 członkowie III-go oddziału w sali tegoż oddziału, Sienkiewicza
 ZABAWĘ TANECZNĄ, połączoną z strzelaniem z łuków do gwiazdki
 Zabawa odbędzie się przy każdej pogodzie, dla członków
 i wprowadzonych gości.

Szkoła Handlowa Niedzielną i Wieczorną

Stow. Kupców Polskich i Przemysłowców Chrześcijańskich

ul. Długa 45

zawiadamia, iż egzaminy wstępne rozpoczną się
 2 września, lekcje 5 września.
 Zapisy przyjmuje Kancelarja Szkoły co-
 dziennie od 7 do 8 wieczór. 1825 1

Fabryka luster i szlifiernia szkła

Sz. MIEDZYBOWSKI
 Łódź, ulica Piotrkowska 31.

Posiada na składzie różne ściennie tualetowe i kieszonkowe lustra
 jak również wszelkie przybory do luster. Przyjmuje wszelkie
 boty w zakres szklarstwa wchodzące.

Pokoje umeblowane

z elektrycznym oświetleniem
 kuchenkami i wszelkimi wygodna-
 mi są zaraz do wynajęcia
 od 6 do 12 marek na dobę.
 Miesięcznie od 60 do 180 marek.
 Zielona Nr. 12. 1508:1

Dr. Czesław Artyfikiewicz
 CHIRURGICZNE I KOBIECIE
 przyjmuje od 4-6 po poł.
 ul. Piotrkowska 92

Stacja Miejska Kolei Państwowych

Łódź, Benedykta 7, tel. 274.

Sprzedaż biletów pasażerskich, ekspedycja towarów
 i bagaży, rozwózka, magazynowanie, inkaso.
 Przyjmowanie do wysłania towarów i bagaży do sta-
 cji kolei Wojskowych: Białoruskich, Litewskich i Wołyń-
 skich.

Bliszych informacji udziela biuro ZARZĄDU codzien-
 nie od 9 do 4 p. p. w niedzielę od 9 do 12. 1814n1

LECZNICA LEKARZY SPECJALISTÓW

Piotrkowska Nr. 17, dragie podwórze.

9-10	choroby oczu	codziennie	dr. Gariński
10-11	choroby wewnętrzne	"	dr. Magdziński
11-12	chor. skórne i wener.	"	dr. Dutkiewicz
11-12	choroby kobiece	"	dr. Ługowski
12-1	chor. wewnętrzne i dzie- cinne (płuc i serca)	"	dr. Osiecki
12-1	chor. kobiece i chirurg.	"	dr. Artyfikiewicz
1-2	chor. skórne i wener.	"	dr. Skusiewicz
2-3	choroby nerwowe	pon., środa i piątek	dr. Mittelstaedt
2-3	chor. kobiece i chirurg.	codziennie	dr. Marx
2-3	choroby oczu	"	dr. Michałski
3-4	choroby skórne i wener.	"	dr. Stawowczyk
3-4	chor. wewnętrzne i dzieci- choroby chirurgiczne	"	dr. Jokiel
3-4	uszu, gardła i nosa	"	dr. Goldberg
4-5	choroby kobiece	poniedziałek, środa i piątek	dr. Goldenberg

UWAGI: 1) Lecznicza otwarta codzien prócz świąt.
 2) Porada 3 mk. Operacje i opatrunki wszel-
 kiego rodzaju — od umowy. 636 0

Dobrze prosperujący i tu na miejscu znajdujący się

ZAKŁAD OGRODNICZY

razem ze wszystkim inwentarzem i roślinami natychmiast
 do sprzedania.

Wiadomość w kwiaciarni ul. Piotrkowska № 209. 1830 1

Dr. K. Brzozowski

powrócił 1748 4

Piotrkowska 55.

Dr. Feliks Skusiewicz

ul. Andrzeja Nr. 11.

Choroby skórne i weneryczne.
 Godziny przyjęć: od 9—11 i od
 5—7 i pół p.p. Panie 11—12 rano.
 19:0

Dr. H. Sadkowski

choroby wewnętrzne
 (specjalnie żołądka i kiszek)

Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 120.
 Telefon № 139.

Od 9—11 rano i od 5 do 7 po poł.
 156—0

Ważne dla Ogrodników!

Do wdzierzawienia w mieście
 Łowiczu, naprzeciwko stacji, 22
 morgi gruntu—łąki, zabudowa-
 nia folwarczne, ogród owocowy.
 Blisze wiadomości da Wilko-
 szewski, w Łowiczu, Wjazdowa
 17. 1876—1

NA WYPŁATĘ

towary damskie, męskie, dzie-
 cinne, bluzki, obrusy i kołdry
Ch. Markowicz i S-ka
 Piotrkowska № 37, w podwórzu
 1831—1

Potrzebny jest od zaraz
 wykwalifikowany organista

znający się na mazyce kościel-
 nej i umiejący prowadzić chóry.
 Warunki — po wspólnym poro-
 zumieniu się. Proboszcz parafji
 św. Anny w Łodzi — ul. Wan-
 dy № 1. 4735:2

Wieloletni prokurent i szef biura rnt.

Recepty i korespondent

Włocławski (Kronenbergczyk) poszukuje prywatnej lub państwowej posady. Chlubne świadectwa i referencje. Łask, skierowania do Red. „Rozwoju“, sub J. T. 1789 1

Popierajcie Przemysł Rodzimy!
POLSKA WYTWÓRNA NICI
 Nowicki, Jaroszyński i Ska
 WARSZAWA, Chmielna 65, telefon 270-30.

Przeworski Krawiec Wojskowy
WEKSLER, Piotrkowska 32
 w składzie wielki wybór towarów dla wojska oraz gotowych bekiesz na futrze. 1762wn4
Geny przystępne.

DYREKCJA 1865 1
klasowej Wyższej Szkoły Realnej z Wydziałem Handlowym
zgodzenia Kupców miasta Łodzi
 mające do wiadomości, że ręk szkolny rozpocznie się w sobotę dnia 9 września, o godz. 10 rano,

HANDLOWO-PRZEMYSŁOWE
Stowarzyszenie Wzajemnego Kredytu w Łodzi
 ul. Moniuszki № 10 (Pasaż Majera)
 masza swych członków na

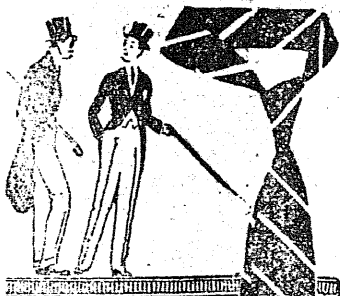
Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie
 odbędzie się 15 września r. b. w biurze Towarzystwa Handlowców Polskich, przy ul. Piotrkowskiej № 108 (w środku) we wtorek, dnia 30 września r. b., o godz. 6 po południu. W razie nieprzybycia dostatecznej liczby osób, odbędzie się ono w lokalu Stowarzyszenia Handlowców Polskich, przy ul. Piotrkowskiej № 108 (w środku) we wtorek, dnia 30 września r. b., o godz. 6 po południu. Będzie prawomocne bez względu na ilość obecnych.
PORZĄDEK DZIENNY:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z działalności w roku 1918.
- 2) Zatwierdzenie wydatków na prowadzenie biura w r. 1918.
- 3) Etat na rok 1919.
- 4) Wybory: a) dziewięciu członków Rady, b) trzech członków Zarządu i c) trzech członków Komisji Rewizyjnej i tyluż zastępców.
- 5) Wnioski członków.

ZARZĄD.

Państwowa Szkoła Włókiennicza w Łodzi,
 Pańska 115, z wydziałami
 przedziałniczym, tkackim i farbiarsko-wykończalniczym.
 Zapisy kandydatów ze świadectwami z ukończenia 4 klas Szkoły Średniej lub z ukończenia 7 oddziałów Szkoły Powszechnej przyjmuje Kancelaria Szkoły, Pańska 115 (gdzie obecnie Sąd Okręgowy), pokój Nr. 26 codziennie (procz niedziel i świąt) od godziny 10 rano do 1 po południu. 1842 3
DYREKTOR SZKOŁY A. Trojanowski

Do wiadomości Sz. Czytelników!
 Niniejszym mam zaszczyt zawiadomić Sz. Czytelników, iż w piątek 29 sierpnia 1919 r. w Warszawie, ul. Bodaena Nr. 1
otworzyło filję
Łodzi, przy ul. Skwerowej Nr. 7,
 można nabywać wszystkie wypuszczone na sprzedaż wytwory.
 Z poważaniem
 Zarządzający filją
Józef Mazuś.

KRAWATY
BIELIZNA
 Rękawiczki
 Pończochy

M. Kołodziejski

Ratujcie zdrowie!

Precz z obłudnym wstydem! Niech żyje świadomość!

Szyller-Szkolnik (autor prac naukowych) po dokładnym zbadaniu poleca mężczyznom i kobietom wszystkim, komu zdrowie jest drogie, następujące pouczające książki, nie mające nic wspólnego z pornografią:

Dr. Janitz: „Tajniki życia mężczyzny“ pól Poradnik lekarski. Choroby sekretne. Wskazówki rady praktyczne. Treść: życie płciowe. Choroby weneryczne. Samogwałt. Niemoc płciowa. Leczenie. Cena 8 mk.

Dr. Paczkowski: „Jak zapobiegać zarażeniu się chorobami wenerycznymi oraz niemocy płciowej“. Mnóstwo cennych rad, wskazówek. Środki ochronne najbardziej wypróbowane ku zapobieganiu. Leczenie. Cena 2 mk.

Dr. Braun: „Samogwałt“ u mężczyzny i kobiet, jego skutki. Środki wyleczenia się. Praktyczne wskazówki. Podręcznik dla rodziców, opiekunów. Cena 3 mk.

Dr. Fruchtman: „Sylis“ Niewielka lecz treścią bogata książka zawiera: Najnowsze poglądy na jego uleczałość, rozpoznawanie, sposób zapobiegania; leczenie; zawieranie związków małżeńskich oraz dziedziczenie. Cena 2 mk.

Dr. Hawmund: „Niemoc płciowa“; u mężczyzny, kobiet. Przyczyny. Skutki. Zapobieganie. Leczenie. Poważny utwór. Mnóstwo nowych, cennych rad, wskazówek. 220 str. Mk. 10.

Dr. Emil Jozan: „Tajniki życia kobiety“. Poradnik lekarski. Treść: Hygiena życia kobiety. Okres zamęścia. Znaczenie stosunków płciowych. Bezplodność. Samogwałt. Ciąża. Rozwój płodu. Narządy płciowe kobiety. Cena 5 mk.

Wysłał tylko dorosłym po otrzymaniu gotówki (poczta zaliczek nie przyjmuję) Szyller-Szkolnik, Warszawa Piękna 25K, róg Marszałkowskiej. 1852 1

Najtańsze źródło!!!!

REZERW

MODNE KORCIKI
 na damskie ubiory od mk. 17.⁵⁰
DUBELTOWA CAJGA po 15.²⁵

oraz bostony, szewioty, sukna, tuch-krep, etaminy, batysty, podszewki, chusteczki i inne modne towary na bluzki, suknie i kostjumy, wszystko o 25% taniej, niż w sklepach frontowych, bo w mieszkaniu prywatnym. 1884 1
Uwaga: Dla kupców ustępstwo.

Dzielnia Nr. 34
 popr. oficyna I piętro.

Zeszyty szkolne

hurtownie i detalicznie poleca 1702 5
H. T. KUNERT i S-ka
 Skład materijów piśmiennych i obrazów
Łódź, Zawadzka 1.
 Dla szkół i sklepów specjalnie ustępstwa.

ROWERY

reparuje.
WULKANIZOWANIE OPON
 emalijowanie solidnie i punktualnie.
J. ARNOLD
 ul. Piotrkowska № 175.

Szkoła Muzyczna

przy T-wie Muz. im. SZOPENA
 pod dyrekcją prof. **A BRANDTA**

począwszy od 27 sierpnia r. b. przyjmuje zapisy do klas fortepianu i skrzypiec, na przedmioty teoretyczne oraz na kurs gimnastyki rytmicznej Dalcroze'a.
 Kończącym nauki szkoła wydaje świadectwa,
 Kancelaria Szkoły, **Piotrkowska 92,**
 w podwórzu, otwarta codziennie od 4-ej do 6-ej po południu. 1766 1

Ważne dla Kupców!

Otrzymałmy transport: świeże figi Smirno, gutunek prima, rodzynki, sardynki, migdały słodkie, również cukierki wied. Hellera itd. itd. Sprzedaż Słodczy, kolonialnych towarów „MERKURY“
Łódź, Dzielnia 30. 1869 2

ZAWIADOMIENIE!

Z powodu gruntownego odnowienia Restauracja przy Sali Koncertowej Dzielnia 18 z dniem dzisiejszym zostaje

ZAMKNIĘTA.

O otwarciu będą specjalne ogłoszenia. 1856 1

JUBILER
F. DEBOWSKI
 Piotrkowska 186
WYKONYWA WSZELKIE
ROBOTY W ZAKRESIE
SPECJALNOŚCI.

SPRZEDAŻ BIŻUTERJI, 1837 4
CENY UMIARKOWANE.

Stare gazety

do obwijania
HURTOWO i DETALICZNIE
SPRZEDAJE
 administracja „Rozwoju“. 0

Drobne ogłoszenia:

Kupno:

Czcionki stare, zużyte kupuje
 Administracja „Rozwoju“, 939-0

Kupię dom w cenie 30-60,000
 mk. Oferty wraz z ceną składać proszę pod „Dom“. 6217-1

Kupię dźwigary (tretry) stare
 lub nowe. Oferty z podaniem ceny w Rozwoju pod „Beta“. 6218-5

Poszukuję młyna do kupna lub
 wydzierżawie w dobrym punkcie. Łaskawe oferty proszę składać poczta Podębice sub. „Młyn“. 6007-4

Wstążkę żelazną (Bandeisen)
 starą i drut żelazny co najmniej 5 centymetrowej używany kupię w dużej ilości. Oferty z ceną proszę składać w „Rozwoju“ pod „Zelazo“. 5444-0

Sprzedaż:

A.A.A.A.A. Obrączki srebne złote od 48 marek para, gwarancja za złoto 56 próby, pierścionki, kołczyki, zegary, zegarki, najtaniej. Jan Placek, Brzezińska 10, 6160-7

AAAA Polecam garderobę męską i damską, swetry, spodniczki, bluzki, spodnie, obawie, obrazy, materiały na ubrania i kostjumy, jedwabie. Wielki wybór płócienek kolorowych na bieliznę bluzki, fartuchy, wyspy i t. p. Sklep komisowy Wł. Łankiewicz, Łódź, Sienkiewicza (Mikołajewska) 67. 1861-cnc4

A. A. A. Najtańsza posezostek na męskie, damskie i dziecięce ubiory i palta. Bostony, szewioty, tuchkropy, korty, wełny na palta, sukna, wełna i bawełna na bluzki, suknie i kostjumy, jedwabie, etaminy, batysty białe i kolorowe, cągi i barchany, chustki. Prawie o 50% taniej niż wszędzie, bo w mieszkaniu prywatnym. Uwaga! dla kupców ustępstwa. Kilińskiego № 40 (Widzewska) fr., II p., m. 10. 6156-nwc9

AAA Meble! solidnej roboty i najtaniej i najlepiej kupić tylko u Kilińskiego i Ciesielskiego, skład mebli nowych i używanych. Aleje Kościuszki 39 (Spacerowa) przy Andrzeja. Całkowite urządzenia oraz pojedyncze meble. 6043-1

A. A. A. Nauczycielki z koncertacją francuską i muzyką otrzymują bardzo korzystne posady. Biuro nauczycielskie Adamowiczowej, Piotrkowska 91. 6167-snl

AI AI Meble różne sprzedam tanio. Łóżka, materace, szafy, bielizniarki, otomane, kredens, stół, krzesła, tremo, obrazy. Piotrkowska 231 m. 4 II piętro front. 6032-1

A. Meble sprzedaje, szafy, łóżka, krzesła, stoły, kredensa, urządzenia restauracyjne i sklepowe. Piotrkowska 108, Przędziecki. 6086-2

A Meble, łóżka, materace, szafy, stół, krzesła, otomane, lustro, bielizniarkę, komołę, biurko, fotel sprzedam tanio. Piotrkowska 225-3, I p. front. 6129-2

A. Meble z kilku pokoi, fotel wygodny sprzedam. Piotrkowska 189-3. 6107-2

A. Łóżka, szaty, stoły, krzesła, biurka, sprzedaje najtaniej, Piotrkowska 101, Korczak. 6139-p.n2

A aparat fotograficzny 15/18 i 16/16 sprzedam. Jan Placek, Brzezińska 10, 6211-3

Pielizniarka, stół do sprzedania.
Lipowa 76-5. 6203-1

Brony sprężynowe własn. wyrobu,
ze stali resorowej przedwoj-
kowej, niesłychanie silne, do
sprzedania. Al. Kościuszki 41,
u Wisniewskiego. r-0

Budynek lokale sklepiste i ce-
mentowane, odpowiedni dla
lepszego rzemieślnika lub drob-
nej fabrykacji, mieszkanie dla
właściciela w ogrodzie oraz
kilka pokoi dla robotników lub
usługi, obszerna podwórza i ład-
ny ogródek owocowy wśród-
mieścia z wolnej ręki tanio do
sprzedania. Oferty pod „Okazja”
do Rozwoju. 6274-wc5

Do sprzedania bryczka kolejna
dębowa naturalna. Wiado-
mość: Kilińskiego 197. 6069-ssn1

Do sprzedania łózka, stolik i
gramofon. Nowo-Targowa 14-
1. 6197-1

Dwa wózki dziecięce, jeden spa-
cerowy, jedno łózko do sprze-
dania. Radwańska 12-6. 6247-2

Do sprzedania kanapa duża na
włosiu, kryta angielska ce-
ratą, zdadna do gabinetu restau-
racyjnego, maszyna Singera no-
żna używana, dwa manekiny dla
prańni chemicznej na wystawę
do bluzek. Wiadomość: Piotrk-
owska 163 m. 5, II piętro front. 6246-2

Dom z ładnym ogrodem do
sprzedania. Cena przystępna.
Adres: ulica Graniczna 16,
Zubardz. 6228-2

Domek do sprzedania z ogro-
dem, 2 minuty od zgierskie-
go tramwaju, czwarty przysta-
nek od Łodzi Wiadomość: Zgier-
ska 138, sklep. 6186-1

Dom do sprzedania, gotówki
potrzeba 20 tysięcy marek,
warunki dogodny. Wiadomość:
Fabryczna 5 m. 1, Barański. 6230-1

Do sprzedania dom 1-o piętro-
wy murowany z ogrodem
owocowym w Zgierzu, ul. Śred-
nia 29. 6267-3

Firanki, koronki niciane, kloc-
kowe, hafty poleca w mieszk-
aniu prywatnym. W. Bogucka,
Kilińskiego 102 m. 4, pierwsze
piętro. 5345-cn2

Furgon i całe urządzenie pie-
karskie dosyć duże, może
być na 2 piece, do sprzedania
zaraz. Gubernatorska 15. 6277-2

Handel win i wódek oraz kolo-
nialnych towarów w centrum
miasta zaraz do sprzedania.
Wiadomość: ul. Andrzeja 44,
w sklepie. 6105-n1

Herbaciarńnię w dobrym punkcie
H sprzedam. Wiadomość: Karo-
łowska Szosa 28, Hibner. 6224-2

Kocioł miedziany na 30 wiader,
kredens i różne rzeczy. Kon-
stantynowska 47, restauracja.
6149-nw1

Kosiarka mechaniczna do sprze-
dania niedrogo. Wiadomość:
Al. Kościuszki 41, w Łodzi, u p.
Wisniewskiego. r-0

Kredens dębowy masywny soli-
dnej roboty sprzedam. Kon-
stantynowska 63-14. 6232-2

Łózka dębowe solidnej roboty,
w różnych cenach sprzedam.
Stolarnia, Franciszkańska 11. 6257-3

Łózka nikielowe z materacami,
skrzypce i komode sprzedam.
Słowiańska 25 m. 65. 6256-2

Magiel do sprzedania w dobrym
stanie. Targowa 29-3.

Mebel nowe i używane sprze-
daje po cenach najniższych.
Orla 23, stolarnia. 6108-15

Mebel przedwojenne tanio do
nabywania. Wiadomość: Milsza
m. 32 22. 6195-1

Nowa lekka resorka kolejna do
sprzedania. Nowo-Zarzewska
12. 6216-1

Otomane, maszynę Singera, szta-
bę, stół sprzedam. Aleja Ko-
ściuszki 26-7. 6290-1

Powóz na gumowych kołach
poraz bryczki najnowszych fa-
sonów do sprzedania. Cegielnia-
na 62. 5536-n7

Power damski, elegancki, mało
używany, do sprzedania. Po-
łudniowa 59 m. 6. 6080-1

Sklep korzenny do sprzedania
zaraz. Sienkiewicza 40. 6261-1

Sklep spożywczy w dobrym
punkcie z urządzeniem do
sprzedania, Brzezińska 64, A.
Langner. 6110-nw2

Sklep spożywczy sprzedam z
powodu zmiany interesu. Ki-
lińskiego 160. 6240-2

Sklep spożywczy w dobrym
punkcie sprzedam zaraz z po-
wodu wyjazdu. Radwańska 17.
6056-1

Sklep do sprzedania. Radwań-
ska 34. 6191-1

Sklep kolonialny sprzedam z
powodu wyjazdu. Piotrkow-
ska 243. 6180-1

Sklep spożywczy z meblami z
kuchni i jednego pokoju do
sprzedania z powodu wyjazdu
zaraz. Radwańska 45. 6282-5

Sklep kolonialny do sprzedania.
Sienkiewicza 50. 6283-3

Sprzedam tanio łózka, szta-
bę fortepian, obrazy i różne
drobiazgi. Aleja Kościuszki 26
m. 4. 6225-2

Sprzedam maszynę do szycia
Bergera. Kilińskiego 101. 6276-2

Sprzedam tanio plac 40x30 w
śródmieściu. Wiadomość: Pań-
ska 7, w sklepie chrześcijań-
skim. 6132-3

Stołowy, sypialny i kuchnia z
powodu wyjazdu do sprze-
dania. Ewangelicka 7, stróż wska-
że. 6157-1

Stołowy, serwis, tiranki, serwe-
ta pluszowa, wyzmaczka,
zyrandol gazowy, obrazy i t. d.
z powodu wyjazdu zaraz do
sprzedania. Ul. Siedlecka 1, róg
Widzewskiej (fabryka). 6176-1

Urządzenie sklepowe sprzedam.
Wiadomość: ul. Grabowa 29,
sklep. 6294-pc5

Urządzenie sklepowe prawie
nowe oraz wagi sprzedam.
Dąbrowska 32. 6239-2

Z powodu wyjazdu jest do sprze-
dania owocowa budka z ogro-
dem. Wiadomość: Długa 76, Na-
wrocka. 6255-1

Zaraz sprzedam dom dochodo-
wy w dobrym stanie dający
dochód do 10,000 mk. za 60,000
rb. Oferty w Rozwoju „60,000”.
6202-w2

300 arszynów towaru na spo-
dnie strażackie kolora ma-
rengo, lub też koloru ciemnego,
poszukuje kupić Zarząd Łódz-
kiej Straży Ogniovej Ochotni-
czej, Sienkiewicza 54. Próbkę
i ceny prosimy złożyć pod po-
wyższym adresem w naszej kan-
celarii. 6026-cn1

Różno:

AA Kto chce szybko sprzedać:
meble, garderobę, manu-
fakturę, biżuterję, oraz wszel-
kiego rodzaju przedmioty, niech
się zgłosi do sklepu komisowo-
meblowego Kilińskiego i Cie-
sielskiego, Aleje Kościuszki 59
(Spacerowa) przy Andrzeja.
6044-csn1

Akuszerka Golańska przyjmuje
na czas słabości u siebie, ul.
Kilińskiego 152. 6098-4

**Akuszerka Drzymałowa przy-
jmuje. Piotrkowska 225. 4604-nwc7**

Czeladnik potrzebny na buty.
Jan Janiec, Andrzeja 24.
6235-1

Do doktora potrzebna służąca
z dobrymi świadectwami, u-
miejąca czytać i pisać. Ul. Piotrk-
owska 111, z frontu. 6263-2

Gorsety na obstalunek jak rów-
nież wszelkie przeróbki pranie
i reperacje zniszczonych.
Ulica Główna 17 m. 2. 6048-cn1

Handlowiec młody, inteligentny
potrzebny do kantoru fabry-
cznego. Oferty prosimy składać
osobiście: Pańska 87. 6194-1

Kursy buchalteryjne Lubiąńskiego.
Wykładane są przedmioty: bu-
chalteria, korespondencja, rach-
unki handlowe, koresponden-
cja, stenografia, pisanie na
maszynach. Ukończenie kursów
upoważnia do objęcia posady
biurowej. Nowy kurs rozpocznie
się w początku września. Zapisy
przyjmuje kancelaria, Piotrkow-
ska 79. 6226-wc3

Lekcji, korepetycji udziela stu-
dent Wszechnicy Krakowskiej
Konstanty Löwenhoff, Andrzeja
11 m. 9. 2510-1

Młoda inteligentna osoba po-
szukuje posady zarządu dom-
em u pojedynczej osoby na wy-
jazd lub na miejscu. Oferty pod
lit. „W.” 6085-2

Młoda inteligentna polka po-
szukuje zajęcia w wieczoro-
wych godzinach jako lektorka,
buralistka lub towarzysząca.
Oferty składać w administracji
Rozwoju pod „Polka” z poda-
niem warunków. 6177-2

Nauczycielka języka francus-
kiego udziela lekcji. Zastać
można od 4 do 7, Nawrot 32 m.
8 front. 6104-nw2

Osoba w średnim wieku, obznaj-
miona z gospodarstwem po-
szukuje posady gospodni u sa-
motnej osoby lub na probostwo.
Adres: Włocławek, Stodólna 8,
Kliszczyńska. 6266-5

Osoba z dobrimi świadectwami
poszukuje posady za gospo-
dynię na wyjazd lub w miejscu.
Oferty „Osoba” w Rozwoju.
6163-2

Okręgowa Ekspozytura Sekcji
Opieki M. S. W. w Łodzi
poszukuje odpowiedniego domu,
na umieszczenie w nim Schron-
iska dla inwalidów oraz warsz-
tatów, na krańcu miasta w po-
bliżu linii tramwajowej, może
być przy szosie Pabjanickiej,
Zgierskiej, Aleksandrowskiej i
Konstantynowskiej. Pożądana
jest instalacja elektryczna, o-
gród, wodociąg. Dom winien za-
wierać 15 do 20 pokojów du-
żych, mogących służyć na syp-
ialnie dla 150 inwalidów, oraz
8 pokojów większych (sal) na
warsztaty i jadalnię. Pożądaną
jest przy tem piec piekarski.
Oferty należy składać w Ekspo-
zyturze Sekcji Opieki M. S. W.
w Łodzi przy ul. Ewangelickiej
17 między godz. 9 rano a 5 po
południu, która bezpośrednio
zawrze umowę wynajmu. 6172-ssn1

Od września rozpoczynam cał-
kowitz kurs francuskiego,
grupami, oddzielnie. Konwersa-
cja. Polski zaniedbanym. Pomoc
uczniom w polskim, francuskim.
Muzyka. Zapisy codziennie 6-9.
Kilińskiego 77. 6204-2

Pianistka warszawskiego kon-
serwatorium udziela lekcji mu-
zyki od 2 do 5. Targowa 19 m.
20, III piętro. 5995-nw1

Pokój słoneczny, umeblowany,
z elektr. oświetleniem do wy-
najęcia. Adres: Przejazd 48-3
piętro, lewa strona. 6222-1

Potrzebni są inteligentni, ener-
giczni współpracownicy (stu-
denci wolni od wojska, uczniowie
starsi i panie) do kolporta-
żu popularnych wydawnictw.
Miesięczny zarobek od 600-
1200 marek. Zgłoszenia pomię-
dzy trzecią-szóstą, ul. Skwe-
rowa 7 m. 1. 6134-1

Przystąpię do spółki z kapita-
łem od 15-20 tysięcy marek.
Oferty sub „Spółka” w Rozwoju.
6215-1

Poszukuję 800 marek na 2 mie-
siące, wzamian za procent
obiady. Oferty sub „Obiady”.
6283-1

Potrzebna spółniczka lub spół-
nik do korzystnego interesu
z kapitałem 1000 marek. Wiado-
mość: Aleja Kościuszki 26-7.
6289-1

Pokój umeblowany przy rodzi-
nie. Główna 9 m. 9. 6296-1

Potrzebny pomocnik pisarza
gminnego. Oferty w Rozwoju
pod „Pisarz”. 6293-1

Potrzebna zdolna pracznica do
prańni. Wólczajska 91. 6258-2

Potrzebna rutynowana nauczy-
cielka do szkoły przysto-
wawczej. Wiadomość: ul. Piotrk-
owska 84, szkoła. 6255-1

Potrzebny wykwalifikowany in-
troligator do samodzielnego
prowadzenia pracowni. Oferty
składać pod „Introligator”.
6031-wa1

Przyjmę panią solidną do
wspólnego pokoju. Kilińskiego
52, oficyna, II piętro, prawa stro-
na. 6245-2

Przyjmę uczennice lub uczniów
na stancję. Juliusza 25 m. 51.
6253-2

Potrzebna zdolna manikierka.
Piotrkowska 132, zakład fry-
zjerski Józefa Rolika. 6223-2

Posługaczka potrzebna w go-
dzinach popołudniowych. Ale-
ja Kościuszki 32-18. od 5-7.

Pabjanice. Nauka pisania na
maszynach różnych systemów.
Biuro prób, Zamkowa 7. 6279-3

Pianino na godziny do wynaje-
cia. Sienkiewicza 29-19, II
piętro. 6161-1

Potrzebna uczennica do kape-
luszy damskich. Piotrkowska
108 m. 3. 6169-1

Potrzebny zdolny czeladnik
szewski do damskiej roboty
na stałe, płaca wysoka. Aleksan-
drow pod Łodzią, ul. Kościelna
№ 594, zakład obuwni. 6085-2

Potrzebne podręczne do kape-
luszy. Benedykta 18 m. 5, Go-
rzeńska. 6260-2

Potrzebna do apteki kasjerka
pisząca na „Remingtonie”.
Oferty składać do apteki, Prze-
jazd 19. 6264-1

Potrzebny chłopiec do kinotea-
tru obznajmiony z pracą przy
mechaniku. Piotrkowska 17, od
10 do 12. 6262-2

Poszukuję elektr. motor. 7-10
P.H., E. Hoffman, Długa 121.
6265-3

Potrzebna służąca do wszyst-
kiego. Łódź-Kaliska, dom kole-
jowy, przejazd Srebrzyński, Ja-
niszewska. 6269-1

Samotny poszukuje osoby do
gospodarstwa z dobrimi świa-
dectwami. Wiadomość: ul. Wól-
czańska 139 m. 5, o 8-iej ra-
no i od 1 do 2 p. p. 6175-2

Stancja dla uczniów. Młodszym
pomoc w naukach. Troskliwa
opieka. Ul. Kilińskiego 86, Zofja
Jasińska. (Tamże obiady od
4-5 mk. 5858-wp.n2

Umeblowany pokój zaraz do
wynajęcia. Wiadomość w za-
kładzie tryzjerskim, Andrzeja
№ 15. 6286-4

Wynajmę 1-2 pokoje z kuch-
nią w śródmieściu lub sklep.
Oferty proszę składać w admi-
nistracji „J. S.” 6179-1

Zaraz do wynajęcia 2 pokoje
z umeblowane z kuchnią lub
bez, pierwsze piętro, wejście
frontowe, w centrum miasta.
Oferty pod „Mag” do Rozwoju.
6147-nw2

Zaginęła suczka rasy „Ratler”,
czarna podpalana. Łaskawy
znalazca zechce odprowadzić do
sklepu przy ulicy Konstantynow-
skiej 11, Marji Szosland, za
wynagrodzeniem 100 marek.
6275-1

Zagubiona dokumenty.

Andrzej Siwy zagubił paszport
rosyjski wydany z Łodzi
Krzyżanów pow. piotrkowskiego
książkę z kooperatywy „Kolo-
jarz Polski” i rewers na 50 marek
wydany na imię Józefa Pa-
nińskiego. 6183-1

Andrzejowi Dratwickiemu skrad-
ziono paszport austriacki
wydany z Opoczna. 6190-1

Bryński Franciszek zagubił
szport niemiecki wydany
Łodzi oraz legitymację chlebo-
wa na 2 osoby! 6251-2

Frencel Stefania zagubiła pasz-
port niemiecki wydany w Ło-
dzi. 6205-2

Getz Józef zagubił paszport
tymczasowy wydany w Łodzi.
6270-3

Glezel Amalija zagubiła legi-
mację chlebową na 1 osobę.
6271-1

Galuska Marta zagubiła
szport niemiecki wydany
Łodzi. 6191-2

Helena Kowalska zagubiła
tę węglową wyd. na 300
6250-1

Jan Włodarczyk zagubił pasz-
port niemiecki wydany
Łodzi. 6284-3

Józefa Jasiak zagubił paszport
niemiecki wydany w Łodzi.
6237-1

Julja Szwarz zagubiła paszport
niemiecki wydany w Łodzi.
6241-2

Kowalski Polikarp zagubił pasz-
port niemiecki wydany w Ło-
dzianku. 6200-2

Kowalska Bronisława zagubiła
paszport niemiecki wydany
Częstochowie. 6198-2

Ludwikowi Jancowi skradziono
paszport niemiecki wydany
Łodzi. 6235-2

Mikołajczyk Wincenty zagubił
legitymację chlebową na
osob. 6257-1

Makówka Józef zagubił pasz-
port niemiecki wydany
Łodzi. 6214-4

Mieczysław Rosenbaum Bo-
mowski zagubił paszport ni-
emiecki wydany w Łodzi.
6219-2

Szczepan Łańcizak zagubił
legitymację chlebową wyda-
na 4 osoby. 6268-1

Szymon Wiktor-Hugo zagubił
szport niemiecki wydany
Łodzi. 6275-5

Szklenicka Ewa zagubiła pasz-
port niemiecki wydany w Cze-
stochowie. 6199-4

Stefania Łaszczewska zagubiła
paszport niemiecki wydany
Łodzi. 6259-2

Szwedowicz Marja zagubiła
szport niemiecki wydany
Łodzi. 6254-2

Teodor Kriger zagubił papier
czeladnicze wydany w Ło-
dzi z cechu rzeźniczego. 6237-2

Władysław Kabza zagubił świa-
dectwo szkolne № 308 wy-
dane 10 stycznia 1919 roku
drugiego Polskiego Gimnazju-
milogicznego. 6250-2

Wieczorek Cecylja zagubiła
szport tymczasowy wydany
w Łodzi. 6272-3

Zaginęły paszporty na imię
Katarzyny Pawlak i Stanisława
Pietrzykowskiej i patent na-
dwojny na imię Katarzyny Pa-
wliak, ul. Wólczajska 148.
6185-2

Stancja dla uczniów
Wiadomość w adm. „Rozwoju”
1735